

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı

**OKUL ÖNCESİ KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN
ÇOCUKLARIN EBEVEYN TUTUMLARININ DUYGU
DÜZENLEME BECERİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Bengisu Yetkin

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

OKUL ÖNCESİ KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN ÇOCUKLARIN EBEVEYN
TUTUMLARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI

Bengisu YETKİN

Kapadokya Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü
Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez sürecimde tez konusunun belirlenmesi, hipotezlerin oluşturulması ve veri toplama araçlarının seçiminde destekleri ile yanımda olan; bilgisini ve deneyimini benimle paylaşan, değerli tez danışmanlarım Prof.Dr.Vesile ŞENOL ve Dr. Öğr. Üyesi Rukiye YALAP'a,

Tez jürime katılma davetimi kabul ederek beni onore eden değerli hocalarım, Dr.Öğr.Üyesi Serkan BENGİSU ve Dr. Öğr. Üyesi Gamze Yeşilli Puzella'ya,

Lisans hayatımda tanışıp yeri geldiğinde iş arkadaşım yeri geldiğinde yakın arkadaşım olmuş olan tüm tez sürecimde yanımda olduğu için kendimi şanslı hissettiğim, hayatta hep birlikte geliştığım kıymetli arkadaşım Dkt.Afife TÜRKER'e,

Hayatımın her alanında olduğu gibi tez yazma sürecimde de elimi tutan ve bana hep yardım eden canım arkadaşım Bahar KAYA'ya,

Beni her zaman destekleyen, seven ve yanımda olan canım annem ve babam Ayşe YETKİN ve İsmail YETKİN'e, kardeşim Zeynep YETKİN'e,

Üniversiteden beri birlikte çok şey başardığım, hep desteğini hissettiğim ve birlikte daha nice güzel günler paylaşacağımıza inandığım Dkt. Ahsen İŞGÖREN'e,

Veri toplama sürecimde tezime yardım eden ve desteğini esirgemeyen sayın hocam Veysel KIZILBOĞA'ya,

Başarılarımla mutlu olup beni destekleyen, güldüren, motive eden ve tezimin veri toplama sürecinde bana yardım eden tüm yakın arkadaşlarıma ve aileme çok teşekkür ederim.

ÖZET

Yetkin, Bengisu, *Okul Öncesi Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutumlarının Duygu Düzenleme Becerisi Üzerindeki Etkisinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2024.

Bu çalışmanın amacı 4-6 yaş arası kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerindeki etkisinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya 4-6 yaş aralığında 30 kekemeliği olan ve 30 kekemeliği olmayan toplamda 60 çocuk ve ebeveyni dahil edilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, çocukların duygu düzenleme becerilerini ölçen “Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ)”, ebeveyn tutumlarını belirleyen “Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 26.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, kekemeliği olan ve olmayan çocukların değişkenlik/olumsuzluk ve DDÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Kekemeliği olan çocuklar ile olmayan çocukların duygu düzenleme kontrol puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çocukların ebeveynlerinin yaş gruplarına göre duygu düzenleme kontrol puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir. Çocukların yaşlarına ve cinsiyetlerine göre kekemeliği olan ve olmayan çocukların duygu düzenleme ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular, kekemeliği olan ve olmayan katılımcı çocukların ebeveyn tutum-puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Ebeveynlerin demografik özelliklerine göre yapılan analizlerde kekemeliği olan ve olmayan çocukların arasında ebeveyn tutumları puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) puanlarının DDÖ puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki oluşturmadığı gözlemlenmiştir. Kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin ETÖ puanlarının duygu düzenleme ölçek puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur. Otoriter tutumun DDÖ toplam puanı ve değişkenlik/olumsuzluk puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kekemelik, Okul Öncesi, Ebeveyn Tutumu, Duygu Düzenleme Becerisi

ABSTRACT

Yetkin, Bengisu, *Comparison of the Effect of Parental Attitudes on the Emotion Regulation Skills of Preschool Children With and Without Stuttering*, Master's Thesis, Nevşehir, 2024.

The aim of this study is to comparatively examine the effect of parental attitudes on the emotion regulation skills of children aged 4-6 with and without stuttering. In accordance with this purpose, a total of 60 children and their parents between the ages of 4-6, 30 with stuttering and 30 without stuttering, were included in the research. For data collection in the research, a "Personal Information Form" was used, along with the "Emotion Regulation Scale" to measure children's emotion regulation skills, and the "Parental Attitude Scale" was used for parental attitudes. The data obtained from the study were analyzed with the SPSS 26.0 package program. As a result of the study, a statistically significant difference was found between the variability/negativity and ERS total scores of children with and without stuttering. No statistically significant difference was found in the emotion regulation control scores between children with stuttering and those without. It was observed that there was a statistically significant difference in terms of emotion regulation control scores of the children's parents according to their age groups. No statistically significant relationship was found between the ERS scores of children with and without stuttering, depending on their age and gender. Findings from the study show that there is no statistically significant difference in terms of parental attitude scores of participating children with and without stuttering. In the analyzes made according to the demographic characteristics of the parents, no statistically significant difference was found between children with and without stuttering in terms of parental attitude scores. It was observed that the PAS scores of the parents of children who stutter did not have a statistically significant effect on the ERS scores. It was found that the PAS scores of the parents of children who do not stutter had a statistically significant effect on the emotion regulation scale scores. A statistically significant effect of authoritarian attitude was found on the total score and variability/negativity score of the ERS.

Keyword: Stuttering, Preschool, Parental Attitude, Emotion Regulation Skills

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ	1
AMAÇ	3
1.BÖLÜM.....	4
GENEL BİLGİLER.....	4
1.1. AKICILIK VE AKICILIK BOZUKLUKLARI.....	4
1.2.KEKEMELİK	4
1.3. KEKEMELİĞİN SIKLIK VE YAYGINLIĞI	5
1.4.KEKEMELİĞİN NEDENLERİ	6
1.4.1. Genetik Nedenler	6
1.4.2. Fizyolojik Nedenler.....	7
1.4.3.Psikolojik Nedenler	7
1.4.4 Çok Faktörlü Modeller	8
1.5. EBEVEYN TUTUMLARI	9
1.5.1. Demografik Tutum.....	9
1.5.2. Otoriter Tutum	9
1.5.3.Aşırı Koruyucu Tutum	10
1.5.4. İzin Verici Tutum.....	10
1.6. KEKEMELİK VE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	11
1.7. DUYGU DÜZENLEME.....	12
1.8. DUYGU DÜZENLEMENİN GELİŞİMİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER	14
1.9. KEKEMELİK VE DUYGU DÜZENLEME	15
1.10. DUYGU DÜZENLEME VE EBEVEYN TUTUMLARI	16
2.BÖLÜM.....	16
GEREÇ VE YÖNTEM	17
2.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	17
2.2. KATILIMCILAR.....	17
2.2.1. Katılımcı Ölçütleri	17

2.3. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ	18
2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	18
2.4.1. Kişisel Bilgi Formu	18
2.4.2. Duygu Düzenleme Ölçeği.....	19
2.4.3. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ).....	20
2.5. İSTATİKSEL ANALİZ	20
3. BÖLÜM.....	22
BULGULAR	22
3.1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BULGULAR.....	22
3.2. KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN ÇOCUKLARIN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULAR.....	23
3.3. KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN ÇOCUKLARIN EBEVEYN TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULAR.....	27
3.4. KEKEMELİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN EBEVEYN TUTUMLARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİSİNE ETKİSİNE YÖNELİK BULGULAR.....	30
3.5. KEKEMELİĞİ OLMAYAN ÇOCUKLARIN EBEVEYN TUTUMLARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİSİNE ETKİSİNE YÖNELİK BULGULAR.....	31
4.BÖLÜM	33
TARTIŞMA.....	34
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	42
Araştırmanın Sınırlılıkları	43
Öneriler	44
KAYNAKÇA.....	46
Ek 1.Orijinallik Formu	1
Ek 2.Etik Kurul İzin Formu	1
Ek 3.Ebeveyn Bilgilendirme Formu	1
Ek 4. Kişisel Bilgi Formu 1	60
Ek 5. Kişisel Bilgi Formu 2	3
Ek 6. Duygu Düzenleme Ölçeği	4
Ek 7. Ebeveyn Tutum Ölçeği	5

Tablolar Dizini

Tablo 1. Örneklem Gruplarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	22
Tablo 2. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Duygu Düzenleme Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımı	23
Tablo 3. Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı.....	24
Tablo 4. Ebeveyn Yaş Gruplarına Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı	24
Tablo 5. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı.....	25
Tablo 6. Çocukların Yaşına Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı	26
Tablo 7. Çocukların Cinsiyetine Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.	
Tablo 8. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı.....	27
Tablo 9. Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı	27
Tablo 10. Ebeveynlerin Yaşlarına Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı.....	28
Tablo 11. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı	28
Tablo 12. Çocukların Yaşına Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı.....	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.	
Tablo 13. Çocukların Cinsiyetine Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı	29
Tablo 14. Kekemeliği Olan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam Puanı Üzerine Etkisi	30
Tablo 15. Kekemeliği Olan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Değişkenlik/ Olumsuzluk Puanı Üzerine Etkisi	30
Tablo 16. Kekemeliği Olan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme-Kontrol Puanı Üzerine Etkisi	31
Tablo 17. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam Puanı Üzerine Etkisi..	31
Tablo 18. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Değişkenlik/ Olumsuzluk Puanı Üzerine Etkisi	32
Tablo 19. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme-Kontrol Puanı Üzerine Etkisi	33

KISALTMALAR DİZİNİ

ASHA: American Speech-Language-Hearing Association (Amerikan Konuşma-Dil-İşitme Birliği)

ETÖ: Ebeveyn Tutum Ölçeği

DDÖ: Duygu Düzenleme Ölçeği

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

ERS: Emotion Regulation Scale

PAS: Parental Attitude Scale

GİRİŞ

Kekemelik, akıcılık bozuklukları içinde en yaygın görülen konuşma bozukluğudur. Tipik olarak okul öncesi dönem olarak da adlandırılan 2-4 yaş arasında ortaya çıkmaktadır (Yairi ve Ambrose, 2005). Rafuse (1994), yaptığı çalışma ile kekemeliğin, okul öncesi çocukların %5'inde, tüm nüfusun ise %1'inde görülebildiğini bildirmiştir. Kekemeliği olan çocukların yaklaşık %75'i profesyonel müdahaleye gerek kalmadan iyileşmektedir (Guitar, 2013). Kekemeliğin nedeninin genetik yatkınlık, çevresel, fizyolojik, nörolojik ve öğrenilmiş davranışlar gibi ilişkili unsurlar dahil olmak üzere bir dizi faktörü kapsadığı yaygın olarak kabul görmektedir (Ambrose ve arkadaşları, 2015; Onslow ve arkadaşları, 2003).

Çocukların psikolojik iyi oluşları, ebeveynlerinin tutumları ile önemli ölçüde etkilenmektedir (Francis, Pai ve Badagabettu 2021). Küçük çocukların benlik saygısı, olumlu davranışlar sergilemesi, problem çözme becerisi ve iş birliği gibi yeteneklerini kazanması ve kullanabilmesi ebeveynlerinin tutumları ve çevrelerinden aldıkları onay ve kabul ile şekillenmektedir (Özdemir, Topbaş ve Louis 2011; Uyanık Balat, 2007; Arı, Bayhan ve Artan, 1997). Bu tutum ve yaklaşımların kekeme çocuklar üzerindeki etkisini vurgulayan araştırmalar, kekemeliğin başlangıcı, gelişimi ve tedavisi sırasında ebeveynlerin doğrudan veya dolaylı etkisinin altını çizmektedir (Bloodstein 1975; Van Riper 1973).

Ebeveynlerin kekemeliğe ilişkin tutum ve inançları, tedavinin uygulanabilirliğini ve etkinliğini önemli ölçüde destekleyebilmekte veya engelleyebilmektedir (Guitar, 2006). Okul öncesi dönem çocuklarındaki kekemelik terapilerinde ailenin terapi sürecine dahil edilmesinin ve kekemeliğe karşı bakış açılarının değiştirilmesinin hedeflenmesi de ebeveyn tutumunun önemini ortaya koymaktadır. Meyers (1990) yaptığı çalışmada, kekemelik tanısı alan çocukların ebeveynlerinin akranlarına göre çocuklarına daha çok olumsuz ve rutin sorular sorma eğiliminde olduklarını ancak babaların annelere göre bu çocuklarla daha olumlu iletişim kurduklarını bildirmiştir.

Duygu düzenleme, içsel duyguların ve duyguyla ilişkili fizyolojik süreçlerin ortaya çıkmasını, yoğunluğunu veya süresini başlatma, sürdürme veya değiştirme sürecini içermektedir (Thompson,1994). Okul  ncesi dönemde duygu düzenleme becerilerinin gelişimi çeşitli işlevlerde önemli bir oynamaktadır (August ve arkadaşları, 2017). Duygu düzenleme becerisinin gelişimi ebeveyn etkileşimi, artan bilişsel ve dil gelişimi ile birlikte okul öncesi dönemde hızla artmaktadır. (Cole, Martin & Dennis, 2004; Izard ve arkadaşları, 2011).

Uluslararası alan yazında kekemelik ve duygusal düzenlemeyi birlikte ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Karras ve arkadaşları (2006), yaptıkları araştırmanın sonucunda kekemeliği olan çocukların, akıcı olan akranlarına göre stresli, zorlayıcı ya da heyecan verici durumlarla karşı karşıya kaldıklarında daha düşük duygusal düzenlemeye sahip olduğu görülmüştür.

AMAÇ

Ebeveyn tutumu, duygusal düzenleme ve kekemeliği birlikte inceleyen araştırmaların ülkemizde sınırlı olması bu çalışmanın çıkış noktası olmuştur. Bu çalışmada 4-6 yaş arası kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerindeki etkisinin Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) kullanılarak karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

1. Kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerileri ile kekemeliği olmayan çocukların duygu düzenleme becerileri arasında fark var mıdır?
2. Kekemeliği olan ve kekemeliği olmayan çocukların demografik özelliklerine göre duygu düzenleme becerisi arasında fark var mıdır?
3. Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin tutumları ile kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin tutumları arasında fark var mıdır?
4. Kekemeliği olan ve kekemeliği olmayan çocukların demografik özelliklerine göre ebeveynlerinin tutumları arasında fark var mıdır?
5. Kekemeliği olan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerinde etkisi var mıdır?
6. Kekemeliği olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerinde etkisi var mıdır?

1.BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. AKICILIK VE AKICILIK BOZUKLUKLARI

Starkweather (1987), akıcılığı, normal düzeydeki süreklilik, hız, çaba ve ritim ile konuşabilme yetisi olarak tanımlamaktadır. Akıcılık bozukluğu ise, konuşma akışının anormal sıklık ve/veya sürede kesintiye uğraması şeklinde tanımlanmakta ve kekemelik ve hızlı bozuk konuşmayı içermektedir. Okul çağından önce, özellikle 2-3 yaş civarında tipik konuşan bazı çocuklar, erken dil gelişimi sürecinde akıcılık sorunlarıyla karşılaşabilmektedir (Cangi, 2008; Öztürk,2002; Karacan,2000). Bu nedenle gözlemlenen her akıcısızlık normal olmayan akıcılık bozuklukları olarak değerlendirilmemektedir. Akıcılık bozukluğu olan bireyler duygusal, sosyal, işlevsel ve psikolojik zorluklarla karşılaşabilmektedir (Tichenor ve Yaruss, 2019). Akıcılık bozuklukları kekemelik ve hızlı-bozuk konuşma (Cluttering) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kekemelik akıcılık bozuklukları içerisinde en çok görülen konuşma bozukluğudur.

1.2.KEKEMELİK

Kekemelik yaşamın ilk yıllarında başlayan sözcük, hece ve seslerin uzatılması, tekrarı veya konuşmanın akışını bozan duraklamalar biçiminde ortaya çıkan bir konuşma bozukluğudur.

Amerikan Konuşma-Dil-İşitme Birliği'nin (Legislative Council of the American Speech-Language-Hearing Association, ASHA) yaptığı tanıma göre kekemelik; akışı, ritmi, perdeyi, vurguyu ve anlaşılabilirliği etkileyen bir bozukluktur. Belirtiler içinde olan kaçma ve kaçınma gibi ikincil davranışlar da bu açıklamaya dahil edilebilmektedir (Hicks ,2007).

Kekemelikte kaçma ve kaçınma davranışları olarak tanımlanan ikincil davranışlar, kekemeliği durdurmak veya tamamen önlemek için sergilenmektedir. Kekeleyen

bireyler; kelimelere sesler ekleyerek, kelimeleri değiştirerek, ellerini sallayarak, sıkarak, vurarak veya gözlerini kırpıştırarak akıcısızlık anlarını önlemeye çalışmaktadır (Guitar,2006).

Kekemelik, kekemeliği olan bireylerin psikolojik ve sosyal yönlerini de etkileyebilmektedir. Öfke, endişe veya korku gibi olumsuz duyguların yanı sıra diğer ilişkili davranışların da eşlik edebildiği bir durumdur (Kalinowski ve Saltuklaroğlu, 2003; Büchel ve Sommer, 2004).

Kekemeliğin etiyolojisi tam olarak aydınlatılamamış olsa da bilişsel işlem yeteneklerinin, nörofizyolojik faktörlerin, psikolojik unsurların, genetik faktörlerin ve çevresel faktörlerin etiyolojide rol oynayabileceği ileri sürölmektedir (Prasse ve Kikano, 2008; Howell, 2007).

1.3. KEKEMELİĞİN SIKLIK VE YAYGINLIĞI

Kekemelik, nüfusun yaklaşık %1'ini olumsuz etkileyen, istenmeyen ve değişken bir konuşma bozukluğudur (Guntupalli ve arkadaşları, 2006). Türkiye'nin mevcut nüfusunun yaklaşık 82 milyon olduğu dikkate alındığında ölkemizde 900.000 bireyin bu konuşma bozukluğunu yaşadığı söylenebilmektedir (Cangi,2020).

Amerikan Dil-Konuşma-İşitme Birliği (ASHA), okul çağındaki çocukların yaklaşık %5'inde konuşma bozukluğu bulunduğunu belirtmiştir. Kekemelik ise dil ve konuşma bozukluklarının %0,8'lik bir dilimine girmektedir (Madanoğlu,2005). Gelişimsel kekemelik genellikle 2 ila 7 yaşları arasında başlamakta, okul öncesi çocukların yaklaşık %5'inde görölmektedir (Mansson 2000; Yairi ve Ambrose, 1999). Yairi ve Ambrose (1999,2005) yaptıkları çalışmalarda çocukların kekemeliğin başlangıcından sonraki 3-4 yıl içinde, 7 yaşına kadar kendiliğinden iyileşme gösterebileceğini bildirmiştir.

Kekemeliğin sıklığı genel olarak diğer dil ve konuşma sorunlarıyla da karşılaştırıldığında erkek çocukların kız çocuklara göre yaygınlık ağıısından daha dezavantajlı durumda olduğu görölmektedir (Andrews ve Haris,1964; Kudal-Ertay,

1990). Okul öncesi dönemde erkek ve kız çocuklar arasında kekemelik oranı yaklaşık 2:1'dir. Bu bakış açısına ilişkin ortaya atılan hipotez, bu farklılığı kızlarda erkeklere göre kendiliğinden iyileşme oranının daha yüksek olmasına veya birçok erkek çocukta kekemeliğin erken yaşta başlamasına ve bu iki faktörün birleşimine bağlamaktadır. Bu nedenleri destekleyen kanıtlar boylamsal çalışmalardan elde edilmiştir (Yairi ve Ambrose, 1999; Roth ve Worthington, 2005).

Ayrıca ailesinde kekemelik öyküsü olan bireylerin, ailesinde kekemelik öyküsü olmayanlara göre daha yüksek oranda kekemelik yaşadıkları düşünülmektedir (Guitar,2013).

1.4.KEKEMELİĞİN NEDENLERİ

Kekemelik tek bir neden ile açıklanamamaktadır. İletişimde bozulmalara ve aksamalara neden olan bu bozukluk uzun yıllardır araştırma konusu olmuştur. Günümüzde kekemeliğin öncelikle biyolojik bir kökene sahip olduğu ve çeşitli biyolojik, psikolojik ve davranışsal faktörlerden etkilendiği konusunda fikir birliği vardır. Kekemeliğin, gelişimine katkıda bulunan nörofizyolojik ve genetik faktörler de dahil olmak üzere çok faktörlü nedenlere sahip olduğuna inanılmaktadır (Smith ve Weber, 2017).

1.4.1. Genetik Nedenler

Bazı çalışmalar, kekemelik ile bazı genler arasındaki bağlantıyı vurgulayarak, genetiğin çevresel faktörlerden daha önemli bir rol oynadığını ileri sürmektedir (Comings ve arkadaşları,1996; Kidd,1983).

Yayınlanmış araştırmalardan Bryngelson ve Rutherford'un (1937) yapmış olduğu çalışmada, genel nüfusla karşılaştırıldığında kekemeliği olan bireylerin akrabaları arasında kekemeliğin görülme olasılığının genel nüfusa göre daha yüksek olduğunu bildirmesiyle ortaya çıkmıştır. Genetik çalışmalar erkeklerde kekemeliğin görülme sıklığının kadınlarda görülme oranına göre daha sık ve 3:1oranda görüldüğünü göstermektedir (Bloodstein ve Ratner, 2008).

Yapılan bir araştırmada her iki çift yumurta ikizinde de kekemelik olasılığının %20 olduğu, tek yumurta ikizlerinden birinin kekelemesi durumunda diğerk ikizde de kekemelik olasılığının %90 olduğu sonucuna varılmıştır (Gordon,2002). İkizler üzerine yapılan bir diğerk çalışmada, kekemeliğinin %15 ila %30 aralığında çevresel faktörlerden etkilendiğı, genetik yatkınlığın ise yaklaşık %70 ila %85 oranında sorumlu olduğu sonucuna varmıştır (Howell, 2007).

1.4.2. Fizyolojik Nedenler

Konuşma sırasında kekemeliğinin nedenini fizyolojik ve aerodinamik kavramlarla açıklamaya çalışan araştırmacılar, kekemeliğinin fonasyon, solunum ve artikülasyonla ilgili koordinasyondaki bozulmalar olarak görmüşlerdir. (Bloodstein, 2002).

Normal konuşmacılarda, işitsel assosiasyon korteksinin bir bileşeni olan sol planum temporale, sol tarafta sağ yarıküreden daha büyüktür. Ancak kekemeliğinin olan bazı bireylerde bu yapısal farklılık azalmaktadır (Foundas ve arkadaşları, 2001). Kekemeliğinin olan yetişkin bireyler üzerinde yapılan birçok beyin görüntüleme çalışması, normal konuşmacılara göre beyin işlevlerinde farklılık olduğunu göstermektedir. Varsayılan temel farklılık, akıcı konuşmanın hızlı hareketlerini düzenlemek için gerekli olan duyu-motor entegrasyonunun eksikliğidir (Guitar,2007).

1.4.3.Psikolojik Nedenler

Kekeme çocuklar ve yetişkinler sıklıkla konuşma ortamlarında kaygıya, hayal kırıklığına, çekingenliğe ve konuşmaktan kaçınmaya yol açan durumlarla karşı karşıya kalırlar. Sonuç olarak psikolojik faktörlerden kaynaklanan bu olumsuz duyguların kekemeliğinin gelişimine katkıda bulunabileceğinin ileri sürülmektedir.

Craig ve arkadaşları (2003), kekemeliğinin olan yetişkinlerden oluşan geniş bir örneklem üzerinde kronik kaygıyı araştıran bir araştırma yürüttüler. Araştırmada kekemeliğinin olan kişiler yüksek düzeyde kronik kaygı sergiliyorlardı, ancak kaygının

kekemeliğin bir sonucu olarak ortaya çıktığı görüldüğü için nedensel bir faktör olarak kabul edilmemiştir.

Son zamanlarda kekemeliğin psikososyal yönlerine yönelik ilgide mizaca odaklanılarak başka bir değişim yaşanmıştır. Anderson ve arkadaşları (2003) yaptıkları çalışmada, ebeveyn anketi aracılığıyla kekemelik yapan küçük çocuklarda mizaç faktörlerini araştırmıştır. Tipik akıcı çocukların aksine, kekemeliği olan çocukların yeni durumlara daha az uyum gösterdikleri, dikkatlerinin daha çabuk dikkatlerinin dağıldığını ve günlük fizyolojik işlevlerde daha az düzenli oldukları görülmüştür.

Yapılan araştırma bulgularına göre, çocuğun duygularını düzenleme becerisinin azalması ve tepkiselliğinin artması gibi mizaç faktörlerinin, kekemeliğinin kalıcı olma durumuyla ilişkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Zengin ve arkadaşları, 2018; Aydın ve arkadaşları,2019).

1.4.4 Çok Faktörlü Modeller

Son yıllarda yapılan çalışmalarda kekemelik genetik, nörolojik, duyu-motor, mizaç, bilişsel, aile dinamikleri ve çevresel faktörleri kapsayan daha karmaşık teorilerle açıklanmaktadır (Gillam,2019). Bu nedenle, bu yeni teorilerin çoğu çok faktörlüdür. Bu modeller arasında en kapsamlı araştırılanlar Talepler ve Kapasiteler Modeli ve Dinamik Çok Faktörlü Modeldir (Packman,2012).

Starkweather (1987), bir çocuğun kekemelik gelişiminin, sosyal çevrenin akıcı konuşmaya ilişkin beklentileri tarafından belirlendiğini öne sürdü. Kekemelik, çocuğun akıcı konuşması için gerekli olan dilsel, bilişsel, motor veya duyusal kapasitelerinin çevrenin beklentilerini karşılamaması durumunda ortaya çıkmaktadır (Bloodstein, 1995).

Kekemeliğin nedenlerine ilişkin hipotezler sonucunda kekemeliğin genetik, çevresel, nörolojik, fizyolojik, öğrenilmiş ve psikolojik faktörleri kapsayan çok yönlü bir etiyolojiye sahip olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir (Ambrose,2004).

1.5. EBEVEYN TUTUMLARI

Ebeveynler yaşamın ilk yıllarında çocukları üzerinde diğer bireylere göre daha önemli bir etkiye sahiptir. Ebeveyn tutumları çocukluk döneminde bireyin duygu ve duygusal gelişimleri üzerinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Anne-babaların çocuklarını yetiştirme biçimlerinde çeşitli ebeveyn tutumları görülmektedir. Ancak genel olarak ebeveynlerin çocuklarına yönelik dört farklı tutum çerçevesinde davrandıkları görülmektedir: Bu tutumlar, demokratik tutum, otoriter tutum, aşırı koruyucu tutum ve izin verici tutumdur (Özben ve Argun, 2002).

1.5.1. Demografik Tutum

Demokratik ebeveynler çocuklarından olgun davranışlar bekler ve gerektiğinde kurallara uymalarını da ister. Anne babanın çocuğuna karşı sevgi ve bağımsızlığa dayalı bir yaklaşım benimsediği demokratik yaklaşımda çocuk, evin ayrılmaz bir üyesi olarak görülmekte ve aile içinde de söz sahibi olmaktadır. Demokratik tutum, ebeveynlerin kendilerini yalnızca ihtiyaçların kaynağı olarak görmek yerine, gerçek dünyanın işlevsel ihtiyaçlarını da dikkate alarak çocuklarıyla bilgi alışverişinde bulunmalarını ifade etmektedir (Maccoby ve Martin, 1983).

Yapılan araştırmalar demokratik tutumun çocukların sosyal becerilerini geliştirmelerinde olumlu bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Çocuklarda demokratik tutumun gelişmiş güven duygusu, bağımsızlık, fikirleri özgürce ifade etme yeteneği, inisiyatif alma, sorumluluk alma, olgunluk, girişkenlik, yüksek akademik başarı, sosyal uyum, kendini geliştirme ve yaratıcı fikirler üretme yeteneği gibi olumlu sonuçlara yol açtığı belirlenmiştir (Kuzgun, 1991; Baumrind, 1966, 1971, 1972; Yılmaz 1999).

1.5.2. Otoriter Tutum

Otoriter tutum, çocuklarının düşüncelerini ifade etmesine ve tartışmalara girmesine izin vermeden, katı kural ve emirler uygulayan ebeveynler tarafından karakterize edilmektedir. Bu tutumu sergileyen ebeveynler, çocuklarından mükemmel davranışlar sergilemelerini beklemekte ve bu beklentilerini karşılayamayan çocuklarını cezalandırılmaktadır. Bu tutumda ebeveynler, çocukların kendilerinin söyledikleri her

şeyi sorgulamadan kabul etmelerini beklerler (Baumrind, 1966). İçten ve samimi davranışların olmadığı otoriter tutumda çocukların kişiliklerini ve yeteneklerini geliştirme fırsatlarının azaldığı, benlik duygularının zedelendiği, kendilerini ifade etme ve bağımsız hareket etme yeteneklerinin baskılandığı belirlenmiştir. Bu tutum ile yetişen çocuklar güven duygusunu kaybetme ve artan kaygı yaşama eğilimindedir (Ulusoy ve arkadaşları, 2005). Araştırmalar otoriter tutumla yetiştirilen çocukların saldırgan davranışlar sergileme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Var olan sıkı disiplin ve yoğun baskı, çocuğu içe dönük hale getirerek, özgüvenini azaltabilir, girişkenliğini olumsuz yönde etkileyerek bireyselleşme için gerekli sorumluluğu alamamasına sebep olabilmektedir.

1.5.3.Aşırı Koruyucu Tutum

Ülkemizde yaygın bir tutum olan aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunu benimseyen ebeveynler, müdahaleci ve aşırı korumacı davranışlar sergileyebilmektedir. Bu tutumda ebeveynler, çocuklarının tek başına yapabileceği becerileri ve sorumlulukları yapmayacaklarını düşünerek onlara müdahale ederler.

Aşırı koruyucu ailede büyüyen çocuklar olaylar karşısında pasif kalarak karar vermede zorluk yaşar ve hedeflerine ulaşmak için başkalarından destek alma ve sorunlarını başkasının çözmesini alışkanlık haline getirme eğilimindedirler (Alisinanoğlu, 2003).

1.5.4. İzin Verici Tutum

İzin verici tutumda ebeveynler, çocuklarının davranışları üzerinde çok az kontrol uygularlar ve katı sınırlar koymaktan kaçınırlar. Yaklaşımlarında son derece özgürlükçü, ihmalkâr olma noktasına varacak kadar hoşgörülü davranırlar. Böyle bir durumda çocuk özdenetimde zorlanan ve çevresine uyum sağlamakta güçlük çeken bir birey haline gelebilmektedir.

İzin verici tutum ile yetiştirilen çocuklar, zaman içinde davranışsal sorunlar geliştirme eğiliminde olup hem ev içinde hem de dışında düşük sosyal uyum becerileri sergilerler (Karabulut, 2008).

Ebeveyn tutumları incelendiğinde bireylerin öz denetleme, öz yeterlilik, duygularını ifade etme ve yönetebilme becerileri üzerindeki büyük bir etkisinin ve öneminin olduğunu göstermektedir.

1.6. KEKEMELİK VE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ebeveyn tutumları, çocukların tüm gelişim basamaklarında önemli olduğu gibi dil gelişimi ve kekemelik içinde oldukça önemlidir. Ebeveynlerin kekemeliğe ilişkin algıları ve erken müdahaleye yönelik tutumları, çocuklarda kekemeliğin tanımlanması ve yönetilmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Ebeveyn tutumları kekemeliğin yönetimini destekleyebilir veya etkili terapi sürecini engelleyebilmektedir.

Simic-Ruzic ve Jovanovic (2008), kekemeliği olan çocukların ailelerinin, kekemeliği olmayan çocukları olan ailelere kıyasla duygusal atmosferin daha az olumlu ve iletişimin istenen düzeyde olmadığını bildirmiştir. Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin, akıcı konuşan çocuklarına göre kekemeliği olan çocuklarına daha fazla ilgi gösterme eğiliminde olduklarını gösteren bir çalışmaya da rastlamak mümkündür (Beilby, 2012.)

Ebeveynlerin kekemeliğe ilişkin anlayışları ve inançları, kekemeliğin ilk ortaya çıktığı andaki tepkilerini etkileyebilmektedir. Ebeveynlerin terapiye başvurmanın gerekliliği konusunda verdiği kararlar, kekemeliğe ilişkin anlayış ve inançlarına göre şekillenebilmektedir (Al-Khaledi ve arkadaşları, 2009).

Kekemelik ve terapiye ilişkin ebeveynlerin tutumları, kişisel deneyimler ve bulundukları coğrafi bölgede geçerli olan kültürel normlar, gelenekler ve sosyal beklentiler tarafından şekillenebilmektedir. Araştırmalar, kekemeliğe yönelik ebeveyn algılarının farklı ülkeler arasında önemli ölçüde farklılık gösterebileceğini göstermektedir (Nonis ve arkadaşları, 2021).

Ailelere kekemelik konusunda danışmanlık verilmediğinde çocuğun konuşmasının kesilmesi, aceleyle sıranın alınması, yetersiz ve tutarsız dinleme gibi davranışlar ailelere normal görünerek çocuk üzerinde baskı oluşturabilmektedir (Guitar,2006). Abalı ve arkadaşları (2005) yaptığı çalışmada, kekemelik sonrasında ebeveyn tutumunun kekemeliğin seyri için önemli bir faktör olduğunu ortaya koyarak terapilerde aile yönlendirilmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Okul öncesi çocuklarının ebeveynlerine uygulanan ETÖ sonuçlarına göre, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerine göre daha koruyucu ve otoriter davranışlar sergileme eğiliminde oldukları bulunmuştur (Topsakal, 2019). Bu durum, kekemeliğin ebeveynlerin belirli tepkilerini tetiklediğini ve potansiyel olarak akıcısızlığı daha da kötüleştirebileceği anlamına gelmektedir. Ebeveynin etkileşim tarzındaki bir değişimin aynı zamanda çocuğun akıcılığını da etkileyebileceği gerçeği, kekemelik ile ebeveyn etkileşimi arasında iki yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Langevin ve arkadaşları, 2010; .niuk, 2016; Plexico ve arkadaşları, 2012).

Yapılan birçok araştırma, küçük çocukların özsaygısının, ebeveynlerinden ve çevrelerinden aldıkları onay ve kabulle yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir (Özdemir, St Louis, ve Topbaş, 2011). Sonuç olarak, ebeveynlerin kekemeliğe verdiği tepkiler, kekemeliği olan bir çocuğun psikososyal iyi oluşu üzerinde önemli bir etkiye sahip olmaktadır.

1.7. DUYGU DÜZENLEME

Duygular, kişinin duygularını başkalarına ifade etmesinde, kendi davranışlarını düzenlemesinde ve sosyal etkileşimlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Santrock, 2014).

Duygu düzenleme, bireylerin amaçları doğrultusunda duygularını yönetmek için kullandıkları tüm içsel ve dışsal süreçleri kapsamaktadır (Thompson, 1994). Orbitofrontal korteksin işlevlerinden biri olarak kabul edilen duygu düzenleme, genellikle düzenleyici

süreçlerin etkisiyle yeni bir duygusal tepkinin başlatılmasını veya devam eden duygusal tepkilerin değiştirilmesini içermektedir (Ochsner ve Gross, 2005).

Gross (1998), duygu düzenlemenin bireylerin belirli duyguları nasıl deneyimlediğini, ifade ettiğini ve ortaya koyduğunu ve bunu ne zaman ve nasıl yaptığını etkileyebileceği süreçlere vurgu yapmaktadır. Duygu düzenleme, öfke ve korku gibi olumsuz duyguları ve davranış sorunlarını kontrol altında tutabilmeyi ya da baskılamayı içerir. Bu beceri, olumsuz duyguların kontrolünün ötesinde olumlu duyguların yönetildiği süreçleri de kapsamaktadır (Gross ve Thompson, 2007). Şahin (2019) yaptığı çalışmada, çocukların duygu düzenleme becerileri ile davranış sorunları arasında negatif ve anlamlı bir ilişki bularak, duygu düzenleme becerilerinin geliştikçe davranış sorunlarının azaldığını bildirmiştir.

Duygu düzenleme becerilerinin gelişimi, okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir aşamadır. Çocuğun öz düzenleme yeteneğini değerlendirirken bireysel farklılıkların ve çocuğun duygu düzenlemedeki öz kontrol stratejilerinin yeterliliğinin dikkate alınması önemlidir (Thompson ve arkadaşları ,2009).

Çocukların kendi kültürlerine uyum sağlamaları ve yetişkinlerin belirlediği kurallara uymaları için duygusal tepkilerini başlatma, sürdürme ve değiştirme yeteneğine sahip olmaları gerekmektedir. Bu duyguları kendilerinin yönetebilmesi için duygu düzenleme becerisine sahip olması gerekir (Gross, 2014). Duygu düzenleme konusunda daha iyi olan çocuklar, akranlarıyla olan etkileşimlerinde de sosyal olarak daha iyi olmaktadır (Denham, 2007; Garner ve Estep, 2001; Smith, 2001; Thompson ve arkadaşları, 2009). Duygu düzenleme sorunu yaşayan çocukların akranlarıyla geçinmekte zorlandıkları ve öz düzenleme sorunları yaşadıkları görülmektedir (Eisenberg, Pidada ve Liew, 2001).

Ayrıca duygu düzenleme becerilerinin dil becerileri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Çocukların duygularını tanıma, anlama ve sözlü ve sözsüz duygusal ifadeleri kullanma becerileri, dil becerilerini ve duygu düzenlemelerini önemli ölçüde etkilemektedir (Eisenberg, Sadovsky ve Spinrad, 2005).

1.8. DUYGU DÜZENLEMENİN GELİŞİMİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Duygu düzenleme becerilerinin gelişimi için çocukluk çağının önemli olduğu, duyguların ifade edilme şekli, süresi ve bireyin büyüdüğü ortamdaki yoğunluğun bu becerilerin gelişiminde önemli faktörler olduğu vurgulanmaktadır. Bu faktörlere göre çocukların geliştireceği duyguların ve duygusal deneyimlerin şekilleneceği kabul edilmektedir (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). Çocuğun genişleyen sosyal ağları (akranları, okulu, komşularının çocukları, öğretmenleri vb.) çocuğa duygular ve bunların düzenlenmesi hakkında yeni bilgiler edinme fırsatları sunarak duygu düzenleme becerilerinin gelişimini sağlamaktadır.

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal süreçler içerisinde geliştirdikleri duygusal yeterlilik, aynı zamanda akranlarıyla olumlu ilişkiler kurabilmelerine de katkı sağlar. Akranlarla kurulan etkileşimler ve ilişkiler, sonraki aşamalarda sosyal-duygusal becerilerin temelini oluşturur ve çocukların deneyerek ve strateji etkililiğinin değerlendirilmesi yoluyla duygu düzenleme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Denham ve Burton, 2003; Cole ve arkadaşları., 2009).

Duygu düzenlemenin gelişimi üzerine yapılan çalışmalar, okul öncesi yılların kritik önemini vurgulamıştır; çünkü bu dönemde çocuklar duygu düzenleme stratejilerini anlamaya ve duygularını yönetmek için bunları nasıl kullanacaklarını öğrenmeye başlarlar. Duygu düzenlemenin gelişimi birçok faktörden etkilenir. Çocuğun mizacı, nörofizyolojisi ve bilişsel gelişiminin bu süreçte önemli rolleri vardır (Eisenberg ve Morris, 2002).

Duygu düzenleme becerisinin gelişimini etkileyen bir diğer önemli faktör ise çocuğun yetiştiği aile ortamıdır. Ebeveynler çocuklarını duygusal olarak desteklediğinde ve onları duygularını ifade etmeye ve yönetmeye teşvik ettiğinde duygu düzenleme becerilerinin gelişmesine olanak sağlamaktadır (Eisenberg ve arkadaşları 2005; Morris ve arkadaşları 2007).

Duygu düzenleme becerilerinin gelişimi bireylerin olumsuz duygu ve durumlarla daha iyi baş etmesine, stresli anları daha iyi yönetmesine ve yaşamlarında olumsuzlukları engelleyebilecek bir güç elde etmelerine olanak sağlayabilir.

1.9. KEKEMELİK VE DUYGU DÜZENLEME

Kekemelik ile ilgili son zamanda yapılan çalışmalarda, çocuklukta kekemeliğin duygusal faktörlerine, özellikle de duygusal tepkisellik ve düzenleme gibi özelliklerine artan bir ilgi mevcuttur. Duygusal tepkisellik, düzenleme ve iletişimsel gelişim arasındaki bağlantılar göz önüne alındığında, tepkisellik ve düzenlemenin çocukluk çağında kekemeliği etkileyerek daha da şiddetlenmesine veya devam etmesine neden olabileceğini ortaya koyan ampirik çalışmalar ile elde edilen bulgular tutarlıdır (Anderson, Pellowski, Conture ve Kelly, 2003; Embrechts, Ebben, Franke ve Van de Poel, 2000; Wakaba, 1998; Wakaba, Iizawa, Gondo, Inque, ve Fujino, 2003; Yairi ve Williams, 1970).

Karrass ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan çalışmada, yüksek düzeyde duygusal tepkiselliğe ve düşük duygu düzenlemeye sahip olan çocukların, doğuştan gelen yatkınlıkları (iletişimsel, motor, dilsel ve genetik) ile birleştğinde, konuşmayla ilgili akıcılıklarını kontrol etmekte zorluklarla karşılaşabileceklerini ileri sürmektedir. Bu durumda kekemeliğin prognozunu olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Cangi ve Özkaraalp (2021) yaptığı araştırmanın sonucunda, duygusal reaktivitenin artması ya da azalması ile kekemelik sıklığı arasında ilişki bulmuştur. Kekemeliği olan bireylerde duygular ile kekemelik sıklığı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar, kekemeliği olan genç bireylerin kekemelik öncesi ve sırasında akıcı bireylere kıyasla duygusal olarak daha tepkisel davranışlar sergilediğini ve kekemelik sıklığının arttığını göstermiştir (Jones, Conture ve Walden, 2014).

Bu bulgular, kekemeliği olan okul öncesi çocukların günlük durumlar ile karşılaştıklarında, yüksek duygusal tepkisellik sergilediklerini ve bununla birlikte dikkatlerini esnek bir şekilde kontrol etme ve duygu düzenleme becerilerinin azaldığını göstermektedir. Duygu düzenleme becerilerine yönelik yaşanan bu zorluklar, kekemeliği

olan çocukların konuşma sırasında yaşadığı akıcısızlıklar ile daha da artabilmektedir (Bush,2006.)

1.10. DUYGU DÜZENLEME VE EBEVEYN TUTUMLARI

Ebeveyn tutumları modellerinden olumlu ve destekleyici olan tutumlar, çocukların duyguları ve duygusal gelişimi üzerinde oldukça güçlü bir etkiye sahiptir (Eisenberg ve arkadaşları,2005). Çocuğun gelişim yolculuğu boyunca ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları ve iletişim tarzları çocuklara rol model oluşturarak duygu düzenleme stratejilerini kullanmalarında çocukları üstünde etkili olmaktadır (Huberty, 2012). Çocuklar hem ebeveynlerinden hem de sosyal çevreden aldıkları modelleri sentezleyerek duygu düzenlemeye yönelik bireysel yaklaşımlarını oluşturmaktadır (Cole, Martin ve Dennis, 2004). Sonuç olarak aile ortamında ortaya çıkan çeşitli ebeveyn tutumları, çocuklarda farklı duygu düzenleme stillerinin oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Dilin başlamasıyla birlikte ebeveynler çocuklarına duygularını düzenlemeleri için yönergeler verip ve sözel olarak sakinleştirici veya cesaretlendirici olabilirler (Gross ve Munoz, 1995). Çocukların korku, kaygı, endişe, üzüntü gibi olumsuz duyguları yaşadıkları anlarda ebeveynlerin bu duygulara verdikleri tepkiler ve duygu sosyalleşmesi olarak adlandırılan kurdukları iletişim, erken sosyo-duygusal gelişimin temelini oluşturmaktadır (Eisenberg, Cumberland ve Spinrad, 1998; Güven, 2013).

Kekemeliği olan okul öncesi çocukların duygu düzenleme becerileri gelişimlerinde oldukça önemli bir faktördür ve bu becerilerin gelişiminde ebeveyn tutumlarının etkisi önemlidir. Yapılan çalışmalar, kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerilerindeki farklılıklar, ebeveyn tutumlarıyla bir ilişkiye işaret etmektedir (Conture, 2001; Eggers, De Nil ve Van den Bergh, 2010). Ancak kekemeliği olan ve olmayan çocuklar arasında ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerilerine olan etkisinin daha iyi ortaya konulabilmesi için daha fazla araştırma yapılmasına ihtiyaç vardır. Yapılacak çalışmalar, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin nasıl bir tutum sergileyerek duygu düzenleme becerilerine katkıda bulunacakları konusunda yardımcı olabilir.

2.BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemleri genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasında ortak değişkenliğin varlığını belirlemeyi amaçlayan bir yaklaşımı ifade etmektedir. İlişkisel tarama modelinde değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, eğer öyleyse bunun nasıl ortaya çıktığı belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2011). Araştırmada kişisel bilgi formu, Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) ve Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Veriler, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin doldurduğu Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Duygu Düzenleme Ölçeği ile elde edilmiştir.

2.2. KATILIMCILAR

Araştırma katılımcıları; okul öncesi kekemeliği olan ve olmayan çocuğa sahip ebeveynlerdir. Araştırmaya İstanbul ilinin Maltepe, Üsküdar ve Kadıköy ilçelerinde ikamet eden 30 okul öncesi kekemeliği olan çocuğa sahip ebeveynler ile 30 okul öncesi kekemeliği olmayan çocuğa sahip ebeveynleri dahil edilmiştir. Araştırmaya katılımı gönüllü olarak kabul eden tüm katılımcılara Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu imzalatılmıştır. (Ek 3).

2.2.1 Katılımcı Ölçütleri

Araştırmaya katılan katılımcıların dahil edilme kriterleri çocuklar ve ebeveynleri için ayrı ayrı belirtilmiştir.

Ebeveynlerin dahil edilme kriterleri;

- Çocukların birinci dereceden akrabası (ebeveynleri) olmak.
- Araştırma için belirlenen 4-6 yaş aralığında çocuklara sahip olmak

- Araştırmanın sonucunu ve doğruluğunu etkileyebilecek herhangi bir sağlık, nörolojik, bilişsel ve duygusal probleme sahip olmamak

Çocukların dahil edilme kriterleri;

- Okul öncesi dönemde olmak
- Araştırma için belirlenen 4-6 yaş aralığında olmak
- Kekemeliği olan çocuklar için alanda çalışan dil ve konuşma terapistleri tarafından kekemelik tanısı konulmuş olmak
- Kekemeliği olmayan çocuklar için alanda çalışan dil ve konuşma terapistleri tarafından kekemelik veya herhangi bir dil ve konuşma bozukluğu tanısına sahip olmamak

Belirtilen kriterleri karşılamayan çocuklar ve ebeveynleri araştırma dışında bırakılmıştır. Araştırmaya dahil edilme kriterlerine uygun olan ebeveynlerin araştırmaya katılması, gönüllü onam formunun doldurulması aracılığıyla gönüllülük esasına dayanmıştır.

2.3. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırma için gerekli ölçeklerin kullanımından önce ölçeklerin sahipleri ile e-posta adresi yoluyla iletişime geçilerek araştırmada kullanım izni alınmıştır. Verilerin toplanması için Kapadokya Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan (09.12.2022: Karar no:22.22) etik kurul onayı alınmıştır.

2.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada; Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) olmak üzere üç adet veri toplama aracı kullanılmıştır.

2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerine yönelik iki form hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu-1 ile, kekemeliği olmayan çocuğa

sahip ebeveynlerin cinsiyetini, yaşını, eğitim düzeyini, çocuk sayısını, çocuğun yaşını, kekemeliğin başlangıç yaşını ve ailede kekemelik öyküsü olup olmadığını sorgulayan bilgiler toplanmıştır. Kişisel Bilgi Formu-2 ise kekemeliği olan çocuğa sahip ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, çocuğun yaşı, çocukta herhangi bir konuşma bozukluğu ve ailede kekemelik hikayesi bilgilerini içermektedir. (Ek 4). (Ek 5).

2.4.2. Duygu Düzenleme Ölçeği

Okul öncesi dönem çocuklarının duygularını değerlendirmek ve duygu düzenleme becerilerini ölçmek amacıyla Duygu Düzenleme (DDÖ) Ölçeği kullanılmıştır. Duygu Düzenleme Ölçeği, Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yapılmıştır. Ölçek, okul öncesi dönem çocuklarının hem ebeveynleri hem de öğretmenleri tarafından doldurulabilmektedir. Bu araştırmada ölçek, okul öncesi kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisine etkisini karşılaştırmak amacıyla ebeveynleri tarafından doldurulmuştur. Okul öncesi ölçek, toplam 24 maddeden oluşmakta ve 4'lü likert tipte (1-Hiçbir zaman/nadiren, 2-Bazen, 3-Sık sık, 4- Neredeyse her zaman) değerlendirmesi yapılmaktadır. Ölçek, iki alt boyut içermektedir. Bu alt boyutlar; dayanıksızlık-olumsuzluk ve duygu düzenleme şeklindedir. Bu alt boyutlar arasında Değişkenlik-Olumsuzluk alt boyutu, duygu durumunun büyük ölçüde değişken olduğunu ifade eder. Bu alt boyut esneklik ve ruh hali yetersizliği, öfkenin düzenlenmesi (düzensizlik) gibi özellikleri içermektedir. Bu alt boyut 15 maddeden oluşmaktadır.

Duygu Düzenleme-Kontrol alt ölçeği, çocuğun duygusal deneyimlerini nasıl düzenlediğini ve kontrol ettiğini değerlendirir. Duygu Düzenleme boyutu 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, çocukta duygu düzenlemenin yüksek düzeyde olduğunu belirtmektedir. (Ek 6).

Ölçeğin toplam puanını hesaplamak için tüm olumsuz maddeler, ters puanlanarak toplanır ve işaretlenen madde sayısına bölünür. Ters puanlanan maddeler Değişkenlik/Olumsuzluk: 4, 5, 9, 11 ve Duygu Düzenleme: 16, 18 şeklindedir. Yanıtlanmayan (boş bırakılan) maddeler, ortalama hesaplanırken dikkate alınmaz. Elde edilen puana toplam bileşik/toplam duygu düzenleme puanı adı verilir (Ercan ve Tok,

2020). Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları Duygu Düzenleme alt ölçeği için .73, Değişkenlik/Olumsuzluk alt ölçeği için ise .75 olarak bulunmuştur (Batum ve Yağmurlu, 2007). (Ek 6).

2.4.3. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Araştırmada kullanılan Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), Karabulut, Demir ve Şendil (2008) tarafından ebeveynlerin 2-6 yaş arasındaki çocuklarına olan davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Hazırlanan ölçek likert tarzında olan bir ölçme aracıdır. Ölçekte oluşturulan maddeler, çeşitli davranış biçimlerini içermekte olup, her bir davranış biçimi karşısında katılımcıların seçebileceği, sıklık oranlarına göre değişen 5 seçenek bulunmaktadır. Her madde için bu seçeneklerden biri işaretlenmektedir. Maddelerin puanlandırılmasında "Her zaman böyledir" ifadesi 5, "Hiçbir zaman böyle değildir" ise 1 puan olarak puanlanır.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), demografik tutum, otoriter tutum, aşırı koruyucu tutum, izin verici tutum olmak üzere dört alt boyuttan ve kırk altı maddeden oluşmaktadır. Ankette yer alan 17 madde demokratik tutuma, 11 madde otoriter tutuma, 9 aşırı koruyucu tutuma, 9 madde ise izin verici tutuma aittir. Her boyuttan elde edilen puanlar ayrı ayrı hesaplanır, böylece her boyut için bir puan elde edilir. Yüksek puan almak, o boyutun temsil ettiği davranış biçimini benimsemek anlamına gelmektedir. (Ek 7).

2.5. İSTATİKSEL ANALİZ

Çalışmanın istatistiksel analizinde IBM SPSS Statistics Standard Concurrent User V 26.0 (IBM Corp, Armonk, New York, ABD) paket programı kullanılmıştır. Çalışmaya katılan kekeme ve kekeme olmayan çocukların demografik verileri, ebeveyn tutumları ile duygu düzenleme beceri puanları için betimsel istatistikler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan, min-maks değerler, interquartile range (IQR) hesaplandı. Tüm istatistiksel analizlerden önce parametrelerin normal dağılıp dağılmadığı Shapiro Wilk test ile belirlenmiştir. Normal dağılıma uyum gösteren parametrelerin analizinde parametrik testler, normal dağılıma uyum göstermeyen parametrelerin analizinde ise non-parametrik testler kullanılmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda bağımsız iki grup

karşılaştırması için parametrik testlerden bağımsız iki örneklem t testi, ikiden fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında Tek Yönlü varyans analizi (ANOVA); non-parametrik testlerden ise Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. İki sürekli değişken arasındaki ilişkinin birlikte değişimi, değişimin yönü ve kuvvetini belirlemek için parametreler normal dağılmadığı için Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisini ölçmek için Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizler %95 güven aralığında, anlamlılık ise $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, okul öncesi kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarıyla duygu düzenleme becerisi arasındaki etkinin karşılaştırılması için ölçeklerden elde edilen verilerin sonuçları ve istatistiksel analizleri araştırma sorularıyla birlikte sunulmuştur.

3.1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların ve ebeveynlerinin demografik özelliklerine ilişkin yapılan analiz sonuçları Tablo 1.' de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Gruplarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik veriler	Kekemeliği olan çocuklar (n=30) Ort.±SS veya n (%)	Kekemeliği olmayan çocuklar (n=30) Ort .±SS veya n (%)
Ebeveyn Cinsiyeti		
Kadın	15 (50,0)	15 (50,0)
Erkek	15 (50,0)	15 (50,0)
Ebeveyn Yaş Grubu		
20-29	1 (3,3)	5 (16,7)
30-39	18 (60,0)	20 (66,7)
40-49	7 (23,3)	4 (13,3)
50-65	4 (13,3)	1 (3,3)
Ebeveyn Eğitim Durumu		
İlköğretim	5 (16,7)	2 (6,7)
Lise	4 (13,3)	7 (23,3)
Lisans veya lisansüstü	21 (70,0)	21 (70,0)
Ebeveyn Çalışma Durumu		
Hayır	8 (26,7)	7 (23,3)
Evet	22 (73,3)	23 (76,7)
Çocuğun Yaşı (Ay)	65± 6,3	60,77±7,4
Çocuğun Cinsiyeti		
Kız	7 (23,3)	15 (50,0)
Erkek	23 (76,7)	15 (50,0)

Katılımcı kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin %50'si kadın, %50'si de erkektir. Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin %3,3'ü 20-29, %60'ı 30-39, %23,3'ü 40-49, %13,3'ü de 50-65 yaş aralığındayken, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin %16,7'si 20-29, %66,7'si 30-39, %13,3'ü 40-49 ve %3,3'ü de 50-65 yaş aralığındadır.

Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin %16,7'si ilköğretim, %13,3'ü lise, %70'i lisans veya lisansüstü mezunu iken, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin %6,7'si ilköğretim, %23,3'ü lise ve %70'i de lisans veya lisansüstü mezunudur.

Kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin %26,7'si çalışmıyorken, %73,3'ü çalışmaktadır. Kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerinin %23,3'ü çalışmıyorken, %76,7'si çalışmaktadır.

3.2. KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN ÇOCUKLARIN DUYGU DÜZENLEME BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULAR

Aşağıda kekemeliği olan ve olmayan çocukların DDÖ ve alt testlerinden aldığı puanların ortalaması ile demografik özelliklere göre olan veriler verilmiştir.

Tablo 2. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Duygu Düzenleme Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımı

	Kekemeliği olan çocuklar (n=30)			Kekemeliği olmayan çocuklar (n=30)			p
	Medyan (IQR)	Min- Maks	Ort.±SS	Medyan (IQR)	Min- Maks	Ort.±SS	
DDÖ							
Değişkenlik/Olumsuzluk	2,17 (0,87)	1,6-3,86	2,33±0,6	1,86 (0,55)	1,26-3,4	2,04±0,6	0,042*
Duygu Düzenleme Kontrol	3,62 (0,53)	2,25-4	3,46±0,5	3,44 (0,5)	2,5-3,75	3,31±0,4	0,086
DDÖ Toplam	2,7 (0,85)	1,95- 3,79	2,68±0,5	2,29 (0,47)	1,95- 3,25	2,4±0,4	0,021*

*p<0,05

Kekemeliği olan çocukların DDÖ puanları normal dağılırken, her iki grubun diğer duygu düzenleme beceri puanları normal dağılmamaktadır.

Kekemeliği olan çocuklar ile olmayan çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Kekemeliği olan çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanları, kekemeliği olmayan çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.

Kekemeliği olan çocuklar ile olmayan çocukların Duygu Düzenleme Kontrol puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Kekemeliği olan çocuklar ile kekemeliği olmayan çocukların DDÖ Toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Kekemeliği olan çocukların DDÖ Toplam puanları, kekemeliği olmayan çocukların DDÖ Toplam puanlarından anlamlı olarak daha fazladır.

Tablo 3. Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Ebeveyn Cinsiyeti	Kadın (n=30)			Erkek (n=30)			P
	Medyan (IQR)	Min-Maks	Ort.±SS	Medyan (IQR)	Min-Maks	Ort.±SS	
DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk	2,03 (0,85)	1,26-3,4	2,21±0,6	1,9 (0,83)	1,46-3,86	2,16±0,61	0,5
Duygu Düzenleme Kontrol	3,5 (0,53)	2,25-4	3,37±0,44	3,62 (0,53)	2,37-4	3,4±0,43	0,649
DDÖ Toplam	2,6 (0,68)	1,95-3,79	2,64±0,45	2,37 (0,71)	1,95-3,2	2,44±0,4	0,075

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin cinsiyetine göre aralarında DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk, Duygu Düzenleme Kontrol ve DDÖ Toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 4. Ebeveyn Yaş Gruplarına Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Ebeveyn Yaşı	N	Ort.	SS	Medyan	IQR	Min.	Maks.	H	p
DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk	20-29	6	2,30	0,82	1,90	1,63	1,60	3,40	1,139 0,768
	30-39*	38	2,18	0,57	2,03	0,82	1,30	3,86	
	40-49*	11	2,06	0,58	1,86	0,87	1,26	3,06	
	50-65	5	2,40	0,74	2,06	1,44	1,73	3,20	

Duygu Düzenleme Kontrol	20-29	6	3,29	0,56	3,31	1,04	2,50	4,00	10,177	0,017*
	30-39*	38	3,45	0,39	3,62	0,50	2,25	4,00		
	40-49*	11	3,07	0,42	3,12	0,75	2,37	3,75		
	50+	5	3,70	0,17	3,62	0,19	3,62	4,00		
DDÖ Toplam	20-29	6	2,62	0,47	2,48	0,97	2,12	3,25	3,293	0,349
	30-39*	38	2,54	0,45	2,60	0,65	1,95	3,79		
	40-49*	11	2,38	0,37	2,29	0,58	1,95	3,12		
	50+	5	2,75	0,38	2,58	0,73	2,41	3,20		

*: $p < 0,05$ *Mann Whitney U Testi ile analiz edilmiştir.

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin yaşlarına göre aralarında DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanları ve DDÖ toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin yaşlarına göre aralarında Duygu Düzenleme Kontrol puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Bu fark, 30-39 ve 40-49 yaş grupları ile 40-49 ve 50-65 yaş grupları arasındaki farklardan kaynaklanmaktadır.

Tablo 5. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Ebeveyn Eğitim Durumu		N	Ort.	SS	Medyan	IQR	Min.	Maks.	H	p
DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk	İlköğretim	7	1,99	0,43	1,86	0,27	1,73	2,93	1,923	0,382
	Lise	11	2,35	0,61	2,46	0,94	1,26	3,30		
	Lisans veya lisansüstü	42	2,18	0,63	1,93	0,93	1,30	3,86		
	İlköğretim	7	3,37	0,50	3,50	0,63	2,50	4,00		
Duygu Düzenleme Kontrol	Lise	11	3,33	0,53	3,37	0,63	2,37	4,00	0,102	0,95
	Lisans veya lisansüstü	42	3,41	0,40	3,56	0,44	2,25	4,00		
	İlköğretim	7	2,42	0,40	2,41	0,62	2,00	3,12		
	Lise	11	2,64	0,41	2,75	0,75	2,04	3,25		
DDÖ Toplam	Lisans veya lisansüstü	42	2,53	0,45	2,41	0,62	1,95	3,79	1,472	0,479

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin eğitim durumuna göre aralarında DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk, Duygu Düzenleme Kontrol ve DDÖ Toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 6. Çocukların Yaşına göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı

		Çocuğun Yaşı (Ay)	DDÖ Değişkenlik/ Olumsuzluk	Duygu Düzenleme Kontrol	DDÖ Toplam
Çocuğun Yaşı (Ay)	r	1,000	0,049	0,060	0,013
	p		0,710	0,647	0,922
	N	60	60	60	60
DDÖ Değişkenlik/ Olumsuzluk	r		1,000	-0,171	,669**
	p			0,192	0,0001
	N		60	60	60
Duygu Düzenleme Kontrol	r			1,000	,305*
	p				0,018
	N			60	60
DDÖ Toplam	r				1,000
	p				
	N				60

*p<0,05 **p<0,01

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların yaşları ile DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk, Duygu Düzenleme Kontrol ve DDÖ Toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 7. Çocukların Cinsiyetine Göre Duygu Düzenleme Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Çocuğun Cinsiyeti	Kız n=22			Erkek n=38			p
	Medyan (IQR)	Min- Maks	Ort.±SS	Medyan (IQR)	Min- Maks	Ort.±SS	
DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk	2,03 (0,98)	1,26-3,3	2,14±0,59	1,9 (0,78)	1,53-3,86	2,21±0,61	0,747
Duygu Düzenleme Kontrol	3,44 (0,5)	2,5-4	3,36±0,41	3,62 (0,63)	2,25-4	3,41±0,45	0,457
DDÖ Toplam	2,43 (0,87)	1,95-3,79	2,55±0,51	2,5 (0,62)	1,95-3,33	2,53±0,4	0,903

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların cinsiyetine göre aralarında DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk, Duygu Düzenleme Kontrol ve DDÖ Toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

3.3. KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN ÇOCUKLARIN EBEVEYN TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULAR

Aşağıda kekemeliği olan ve olmayan çocukların ETÖ ve alt testlerinden aldığı puanların ortalaması ile demografik özelliklere göre olan veriler verilmiştir.

Tablo 7. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Ebeveyn Tutumları	Kekemeliği olan çocuklar (n=30)			Kekemeliği olmayan çocuklar (n=30)			p
	Medyan (IQR)	Min- Maks	Ort.±SS	Medyan (IQR)	Min- Maks	Ort.±SS	
Demografik Tutum¹	72,5 (12)	60-85	73,9±7,6	78,5 (6)	57-84	76,4±6,7	0,251
Otoriter Tutum¹	24 (12)	11-48	24,13±9,3	21 (7)	14-40	21,87±6,7	0,307
Aşırı Koruyucu Tutum¹	31 (5)	16-39	32±4,6	31,5 (7)	18-43	31,4±5,6	0,528
İzin Verici Tutum²	20,5 (7)	12-38	20,97±5,3	20,5 (7)	11-32	20,57±5,2	0,769

¹: Mann Whitney U test; ²: Independent Samples t test

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocuklar ebeveyn tutum puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. (p>0,05)

Tablo 8. Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Ebeveyn Cinsiyeti	Kadın (n=30)			Erkek (n=30)			p
	Medyan (IQR)	Min- Maks	Ort.±SS	Medyan (IQR)	Min- Maks	Ort.±SS	
Demografik Tutum¹	78 (15)	57-85	74,6±8,3	77 (9)	60-85	75,7±6,1	0,947
Otoriter Tutum¹	21,5 (9)	11-48	22,83±8,9	22 (9)	12-44	23,17±7,4	0,599
Aşırı Koruyucu Tutum²	31 (6)	16-43	31,23±5,9	32 (7)	26-42	32,17±4,2	0,482
İzin Verici Tutum²	19,5 (7)	11-38	20,17±6	21 (7)	14-30	21,37±4,3	0,377

¹: Mann Whitney U test; ²: Independent Samples t test

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin cinsiyetine göre ebeveyn tutumları puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. (p>0,05)

Tablo 9. Ebeveynlerin Yaşlarına Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Ebeveyn Yaşı	N	Ort.	SS	Medyan	IQR	Min.	Maks.	H/F	p
Demografik Tutum¹	20-29	6	78,33	7,8	80,5	8	63	85	2,595 0,458
	30-39	38	74,16	7,4	76,0	13	57	85	
	40-49	11	76,09	6,7	79,0	10	60	82	
	50-65	5	76,80	6,7	78,0	13	70	85	
Otoriter Tutum¹	20-29	6	25,50	11,8	21,0	24	15	40	0,413 0,938
	30-39	38	23,29	7,9	21,0	8	11	48	
	40-49	11	21,73	8,0	23,0	13	12	36	
	50-65	5	20,60	6,1	24,0	12	13	26	
Aşırı Koruyucu Tutum¹	20-29	6	32,67	5,6	31,0	7	27	43	0,566 0,904
	30-39	38	31,79	4,1	31,0	6	23	42	
	40-49	11	31,18	7,5	33,0	6	16	39	
	50-65	5	31,00	6,6	30,0	13	22	38	
İzin Verici Tutum²	20-29	6	22,83	4,0	22,0	8	19	29	0,397 0,756
	30-39	38	20,66	5,4	20,0	6	11	38	
	40-49	11	20,55	5,8	20,0	9	12	30	
	50-65	5	19,60	4,7	21,0	9	13	25	

¹: Kruskal Wallis test; ²: Analyze of Variance ANOVA

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin yaş gruplarına göre aralarında ebeveyn tutumları puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Tablo 10. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Ebeveyn Eğitim Durumu	N	Ort.	SS	Medyan	IQR	Min.	Maks.	H/F	p
Demografik Tutum¹	İlköğretim	7	73,86	8,9	75,0	16	60	85	2,212 0,331
	Lise	11	72,36	8,2	71,0	14	62	85	
	Lisans veya lisansüstü	42	76,10	6,6	78,0	11	57	85	
Otoriter Tutum¹	İlköğretim	7	23,43	9,5	20,0	21	13	36	0,791 0,673
	Lise	11	21,27	7,8	23,0	9	12	40	
	Lisans veya lisansüstü	42	23,38	8,1	21,5	9	11	48	
Aşırı Koruyucu Tutum¹	İlköğretim	7	34,71	5,5	37,0	5	23	39	4,719 0,094
	Lise	11	32,00	3,6	32,0	7	27	37	
	Lisans veya lisansüstü	42	31,12	5,3	31,0	5	16	43	
İzin Verici Tutum²	İlköğretim	7	18,00	3,9	20,0	6	11	22	1,362 0,264
	Lise	11	20,18	5,0	20,0	8	13	28	
	Lisans veya lisansüstü	42	21,38	5,4	21,0	7	12	38	

¹: Kruskal Wallis test; ²: Analyze of Variance ANOVA

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin eğitim durumuna göre aralarında ebeveyn tutumları puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. ($p>0,05$)

Tablo 11. Çocukların Yaşına Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

		Çocuğun Yaşı (Ay)	Demografik Tutum	Otoriter Tutum	Aşırı Koruyucu Tutum	İzin Verici Tutum
Çocuğun yaşı (Ay)	r	1,000	0,100	-0,077	0,002	0,082
	p		0,448	0,560	0,989	0,536
	N	60	60	60	60	60
Demografik Tutum	r		1,000	-,461**	0,017	-,259*
	p			0,0002	0,896	0,046
	N		60	60	60	60
Otoriter Tutum	r			1,000	0,034	0,190
	p				0,798	0,147
	N			60	60	60
Aşırı Koruyucu Tutum	r				1,000	,386**
	p					0,002
	N				60	60
İzin Verici Tutum	r					1,000
	p					1,000
	N					60

* $p<0,05$ ** $p<0,01$

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların yaşları ile ebeveyn tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 12. Çocukların Cinsiyetine göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Çocuğun Cinsiyeti	Kız (n=22)			Erkek (n=38)			P
	Medyan (IQR)	Min-Maks	Ort.±SS	Medyan (IQR)	Min-Maks	Ort.±SS	
Demografik Tutum ¹	77,5 (14)	60-85	75,14±7,7	77 (11)	57-85	75,16±7,1	1,000
Otoriter Tutum ¹	21 (9)	13-48	22,77±8,9	22,5 (9)	11-44	23,13±7,7	0,529
Aşırı Koruyucu Tutum ²	32,5 (8)	16-42	31,5±6,2	31 (4)	18-43	31,82±4,4	0,819
İzin Verici Tutum ²	20 (8)	11-38	20,41±6,6	21 (6)	12-29	20,97±4,3	0,69

¹: Mann Whitney U test; ²: Independent Samples t test

Çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların cinsiyetine göre aralarında ebeveyn tutumları puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. ($p>0,05$)

3.4. KEKEMELİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN EBEVEYN TUTUMLARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİ DÜZEYİ ÜZERİNE ETKİSİNE YÖNELİK BULGULAR

Aşağıda kekemeliği olan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisine etkisi için ETÖ ve DDÖ ölçeklerinden alınan puanlara dair istatistiksel veriler verilmiştir.

Tablo 13. Kekemeliği Olan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız değişken	Bağımlı değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	DDÖ Toplam	-0,019	0,012	-0,321	1,677	0,106	0,495	0,125	2,032	0,12
Otoriter Tutum		0,009	0,009	0,172	0,910	0,372				
Aşırı Koruyucu Tutum		-0,020	0,018	-0,201	1,128	0,270				
İzin Verici Tutum		0,011	0,017	0,132	0,669	0,510				

Demografik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumların aynı anda DDÖ Toplam puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 14. Kekemeliği Olan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Değişkenlik/ Olumsuzluk Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız değişken	Bağımlı değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	DDÖ Değişkenlik/ Olumsuzluk	-0,006	0,015	-0,070	0,364	0,719	0,485	0,235	1,921	0,138
Otoriter Tutum		0,024	0,012	0,374	1,960	0,061				
Aşırı Koruyucu Tutum		-0,014	0,024	-0,104	0,577	0,569				
İzin Verici Tutum		0,020	0,023	0,174	0,874	0,391				

p>0,05

Demografik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumların aynı anda DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi yoktur.

Tablo 15. Kekemeliği Olan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme-Kontrol Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	Duygu Düzenleme Kontrol	-0,007	0,013	-0,124	-0,595	0,557	0,326	0,106	0,744	0,571
Otoriter Tutum		-0,003	0,010	-0,061	-0,298	0,768				
Aşırı Koruyucu Tutum		-0,028	0,019	-0,282	-1,452	0,159				
İzin Verici Tutum		-0,006	0,019	-0,069	-0,319	0,752				
p>0,05										

Demografik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumların aynı anda DDÖ Duygu Düzenleme Kontrol puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi yoktur.

3.5. KEKEMELİĞİ OLMAYAN ÇOCUKLARIN EBEVEYN TUTUMLARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİ DÜZEYİ ÜZERİNE ETKİSİNE YÖNELİK BULGULAR

Aşağıda kekemeliği olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisine etkisi için ETÖ ve DDÖ ölçeklerinden alınan puanlara dair istatistiksel veriler verilmiştir.

Tablo 16. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Toplam Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız değişken	Bağımlı değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	DDÖ Toplam	0,007	0,010	0,122	0,678	0,504	0,675	0,456	5,233	0,003**
Otoriter Tutum		0,032	0,010	0,590	3,179	0,004**				
Aşırı Koruyucu Tutum		-0,008	0,013	-0,127	-0,657	0,517				
İzin Verici Tutum		0,025	0,014	0,345	1,710	0,100				

** : p<0,01

Demografik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumların aynı anda DDÖ Toplam puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır.

Otoriter tutumun DDÖ Toplam puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır. Otoriter tutum puanının bir birimlik artışında DDÖ Toplam puanı 0,59 kat artmaktadır. Ebeveyn tutumlarındaki değişim, DDÖ Toplam puanındaki değişimin %45,6'sını açıklamaktadır.

Tablo 17. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme Ölçeği Değişkenlik/ Olumsuzluk Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız değişken	Bağımlı değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum		0,005	0,014	0,054	0,329	0,745				
Otoriter Tutum	DDÖ	0,046	0,015	0,536	3,156	0,004**				
Aşırı Koruyucu Tutum	Değişkenlik/Olumsuzluk	0,003	0,018	0,031	0,175	0,863	0,738	0,544	7,463	0,0001**
İzin Verici Tutum		0,037	0,021	0,335	1,814	0,082				

** : p<0,01

Tablo 18'de Demografik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumların aynı anda DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Otoriter tutumun DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi vardır. Otoriter tutum puanının bir birimlik artışında DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanı 0,536 kat artmaktadır.

Ebeveyn tutumlarındaki değişim, DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanındaki değişimin %54,4'ünü açıklamaktadır.

Tablo 18. Kekemeliği Olmayan Çocukların Ebeveyn Tutum Ölçeği Puanlarının Duygu Düzenleme-Kontrol Puanı Üzerine Etkisi

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	R	R ²	F	p
Demografik Tutum	Duygu Düzenleme Kontrol	0,015	0,012	0,248	1,270	0,216	0,601	0,361	3,53	0,02*
Otoriter Tutum		-	0,012	-	-	0,685				
Aşırı Koruyucu Tutum		0,005	0,015	0,083	0,411	0,102				
İzin Verici Tutum		-	0,017	-	-	0,317				

*: p<0,05

Demografik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumların aynı anda Duygu Düzenleme Kontrol puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

Ebeveyn tutumlarındaki değişim, Duygu Düzenleme Kontrol puanındaki değişimin %36,1'ini açıklamaktadır.

4.BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmada, kekemeliği olan ve olmayan 4-6 yaş arasındaki okul öncesi çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerinde etkisinin olup olmadığını belirlemek ve karşılaştırmak amaçlanmıştır. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutum puanları ve duygu düzenleme ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı ve ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerine olan etkisi incelenmiştir.

Bu çalışma bulgularına göre, kekemeliği olan çocuklar ile olmayan çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kekemeliği olan çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve toplam puanlarının, kekemeliği olmayan çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulardan kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerilerinde daha fazla zorlandığı çıkarımında bulunulabilir. Bununla birlikte, kekemeliği olan çocuklar ile kekemeliği olmayan çocukların Duygu Düzenleme Kontrol puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu çalışma bulgularına benzer şekilde litertürde Karras ve arkadaşları (2006), 65 kekemeliği olan ve 56 kekemeliği olmayan çocuk (yaş aralığı 3;0-5;11 yıl) ile yaptıkları çalışmada, kekemeliği olan çocukların günlük stresli, zorlayıcı veya heyecan verici durumlarla karşılaştıklarında kekeme olmayan akranlarına göre daha yüksek düzeyde uyarılma yaşadığını ve kekeme olmayan çocuklara kıyasla daha düşük düzeyde duygu düzenleme becerisi gösterdiğini bildirmiştir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların duygu düzenleme becerilerini karşılaştıran diğer literatür çalışmaları da kekemeliği olan çocukların kekemeliği olmayan çocuklara göre daha hassas, kaygılı ve içe dönük olduklarını bildirmiştir (Fowlie ve Cooper, 1978; Embrechts ve arkadaşları, 2000).

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin cinsiyetine göre duygu düzenleme beceri düzeylerinin puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde, çocukların duygu düzenleme beceri düzeyleri ile ebeveyn cinsiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamış; duygu düzenleme beceri düzeyleri puanlarının ebeveyn cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır.

Literatürde ebeveyn cinsiyetinin duygu düzenleme becerisi üzerine etkisini ele alan bilimsel çalışmaya rastlanmadığı için doğrudan karşılaştırma yapılamamıştır. Duygu düzenleme becerilerinin gelişimini anlamak, çocukların bu dönemdeki duygu düzenleme becerilerini etkileyen değişkenlerin belirlenmesiyle mümkün olabilir. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynlerinin demografik özelliklerini konu alan daha fazla çalışma yapılmasının literatürdeki veri açığını gidermek için önemli bir zorunluluk olduğu düşünülmektedir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin yaşlarına göre duygu düzenleme becerilerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde, ebeveynlerin yaş gruplarına göre DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanları ve DDÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Bununla birlikte, ebeveyn yaş gruplarına göre çocukların Duygu Düzenleme Kontrol puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Literatür incelendiğinde ebeveynlerin yaşına göre duygu düzenleme becerisi üzerine sınırlı araştırma bulunmuştur. Yükçü ve Demircioğlu (2017) yapmış oldukları çalışmada, çocukların DDÖ toplam puanları ve DDÖ alt ölçek puanları anne yaşına göre farklılık göstermezken, Değişkenlik/Olumsuzluk alt ölçek puanlarının anne yaşına göre anlamlı farklılık gösterdiği rapor edilmiştir. Çocukların duygu düzenleme becerileri baba yaşına göre de benzer şekilde anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Çocukların duygu düzenleme becerilerinin babanın yaşına bağlı olmaması, bu becerilerin belirlenmesinde başka faktörlerin daha önemli rol oynadığını düşündürülebilir. Bu bulgular ışığında ebeveyn yaşlarının eşit dağılım göstermemesinin ve olası değişken faktörlerin bu ilişkiyi

etkileyebileceğine dikkat edilmelidir. Daha büyük örneklerle yapılan çalışmalar ile daha güvenilir değerlendirme sonuçlarının alınabileceği düşünülmektedir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin eğitim durumuna göre duygu düzenleme becerileri karşılaştırıldığında, eğitim durumu ile DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk, Duygu Düzenleme Kontrol ve DDÖ toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgular çocukların duygu düzenleme becerilerinin ebeveynlerinin eğitim durumu ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Daha kapsamlı çalışmalar ile literatürün desteklenmesine ihtiyaç vardır.

Çalışmada saptanan bu bulguya ilişkin literatür (Gelgör, 2016; Yükçü ve Demircioğlu 2017) incelendiğinde, ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocuğun duygu düzenleme becerisi üzerinde farklılık yaratmadığını öne süren bulgular olduğu gibi, ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça çocuğun duygu düzenleme becerisinin de arttığını belirten literatür (Saltalı ve Arslan, 2011) bulguları da bulunmaktadır.

Gelgör (2016), yapmış olduğu çalışmada anne ve babanın eğitim durumunun duygu düzenleme becerisi üzerinde anlamlı bir fark göstermediğini bildirmiştir. Bu bulgular, bu çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Saltalı ve Arslan,2011; Yükçü ve Demircioğlu, 2017) tarafından okul öncesi eğitime devam eden çocukların duygusal becerilerini etkileyen değişkenlerin incelendiği araştırmada, babaların eğitim düzeyi arttıkça çocukların ortalama duygusal beceri puanlarının da arttığı rapor edilmiştir. Bu bulgunun aksine, Yükçü ve Demircioğlu (2017), yaptıkları çalışmada çocukların duygu düzenleme becerilerinin baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği ancak, anne eğitim düzeyine göre çocukların duygu düzenleme alt ölçek puanlarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bildirilmiştir.

Bu çalışmada kekemeliği olan ve olmayan çocukların yaşlarına göre duygu düzenleme becerileri karşılaştırıldığında elde edilen bulgular, çalışma örneklemindeki yaş aralığında bulunan çocuklar arasında duygu düzenleme becerilerin açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir.

Alanyazın (Karras, 2006) incelendiğinde, okul öncesi dönemde duygu düzenlemenin yaşla birlikte değiştiğini öne süren bulgular olduğu gibi yaşa göre değişmediğini gösteren bulgulara yer almaktadır. Karras (2006) gerçekleştirdiği çalışmada, kekemeliği olan ve olmayan çocuklar arasında yaş değişkenine göre de duygu düzenleme becerilerini incelemiş, kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerilerinin daha zayıf olduğunu saptamıştır. Bu çalışma sonuçlarının ile ilgili literatür bulguları ile tutarlılık göstermediği görülmektedir. Diğer taraftan literatürde okul öncesi kekemeliği olan ya da olmayan çocukların yaşlarına göre duygu düzenleme becerisi üzerine yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. İleri tarihlerde yapılacak olan çalışmalarda ölçme araçlarının çeşitliliğinin yanı sıra daha geniş örneklemelerle, öğretmenler ve ebeveynlerin birlikte değerlendirici olduğu çalışmalar yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların cinsiyetine göre duygu düzenleme becerileri arasında fark olup olmadığı incelendiğinde, bulgular, çocukların cinsiyetine göre duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Bu bulguyu destekleyecek şekilde Carlson ve Wang (2007)'ın, 4-6 yaş arası okul öncesi çocuklarda duygu düzenleme konusundaki bireysel farklılıkları belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, duygu düzenleme becerilerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bildirilmiştir. Alanyazında bu çalışma bulgularından farklı sonuçlar içeren çalışmalar da mevcuttur. Bosacci ve Moore (2004), okul öncesi dönem çocukları üzerinde karışık ve basit duyguların anlaşılmasına yönelik yaptıkları çalışmalarda kızların karışık duyguları tanıma, anlama ve ifade etme konusunda yüksek puanlar aldığını belirtmişlerdir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, cinsiyete göre duygu düzenleme becerisi üzerine yapılan çalışmaların kekemeliği olan çocuklarda sınırlı olmakla birlikte, kekemeliği olmayan çocuklar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu çalışmada, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları ETÖ kullanılarak karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları arasında fark bulunamamıştır. Literatürdeki araştırmalar, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin, kekemeliği olmayan çocukların ebeveynlerine göre tutum ve davranış alanlarında farklı modeller sergilediklerini

bildirmektedir (Moncur, 1957; Glasner, 1949). Bu çalışmadan elde edilen bulgular, literatürdeki çalışma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Bu farklılığın çalışmada, kekemeliği olan çocuklarda kekemelik şiddetinin değerlendirilmemiş olması, katılımcı sayısı ve ebeveynlerin bireysel özelliklerindeki farklılıkların etkili olabileceği düşünülmektedir. Ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı ve yetiştiği kültürün özelliklerinin de ebeveyn tutumlarında önemli rol oynadığı düşünülmekte ve yapılacak yeni çalışmalarda dikkate alınması önerilmektedir. Yapılan literatür çalışmaları şiddetli kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin sıklıkla yüksek düzeyde kaygı yaşadıklarını bu durumda çocuklarının kekemeliğine karşı yanlış tutumlara yol açabileceğini göstermektedir (Günaydın, 2020).

Crowe ve Cooper (1977) yapmış oldukları çalışmada, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerini kekemeliğe yönelik inanç ve tutum açısından karşılaştırmıştır. Elde edilen bulgular, kekemeliği olmayan çocuğa sahip ebeveynlerin, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerine kıyasla kekemeliğe karşı daha olumlu tutumlar sergilediklerini ortaya koymuştur. Bodur (2019) kekemeliği olan 24 çocuk ve kekemeliği olmayan 22 çocuk ile yaptığı çalışmasında, kekemeliği olan çocukların ebeveynlerinin daha yüksek düzeyde aşırı anne kontrolü ve çocuktan itaat beklentileri sergilediklerini bildirmiştir. Okul öncesi dönemde çocukların ebeveynleriyle ilişkisinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları arasındaki farklılıklar hala tam olarak anlaşılamamıştır. Araştırmalarda ebeveynlerin yaş ve eğitim durumunun eşitlenerek tutumların karşılaştırılmasının daha güvenilir sonuçlar çıkartacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları, ebeveyn cinsiyetine göre ETÖ kullanılarak karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgularla, çocukların ebeveyn cinsiyetine göre tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Alanyazında bu çalışma bulgularını destekler nitelikte bulgulara rastlanmıştır. Kaya (2010) yaptığı çalışmada, ebeveynlerin cinsiyetine göre ebeveynlik tutumlarında bir farklılık olmadığını bildirirken, Saka (2022), ebeveyn tutumuna ilişkin farklı ölçme aracı kullanarak kekeme çocuklar üzerinde yaptığı çalışmada ebeveynlerin cinsiyetine göre ebeveynlik tutumlarında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Bununla birlikte

literatürde farklı bulguların olduğu çalışmalar da mevcuttur. Salehpoor ve arkadaşları (2020) ile Balıdede (2022)'nin yaptıkları çalışmalarda, annelerin daha çok duygusal, babaların ise daha çok bilişsel ve davranışsal tutum sergilediklerini ortaya koymuşlardır. Araştırma sonuçlarında görülen farklılıkların aile yapısı, ebeveynler arası iş birliği ve örneklem büyüklüğüyle ilişkili olduğu düşünülebilir.

Bu çalışmada çocukların ebeveyn tutumlarının, ebeveyn yaşına göre farklılık gösterip göstermediği karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma bulguları, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının ebeveyn cinsiyetine göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgu, alanyazında bulunan ebeveyn yaşına göre yapılan çalışmaların bulgularından farklılık göstermektedir. Tatlı ve arkadaşları (2012)'nin yapmış oldukları çalışmada, 5-6 yaş arasındaki çocukların ebeveyn tutumları ebeveyn yaşına göre incelemiş; anne tutumunun yaş ile değişiklik göstermediği ancak, baba yaşının ebeveyn tutumunu etkilediği bildirilmiştir. Ebeveyn yaşının kekemeliği olan çocuklarda, çocuğa karşı takınılacak tutumları ve terapi sürecini etkileyebileceği düşünüldüğünden ebeveyn yaşının standardize edilerek incelenmesinin daha güvenli sonuçlar ortaya konulabileceği düşünülmektedir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının, ebeveyn eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği çalışmanın incelediği diğer bir parametredir. Bu çalışmada çocukların ebeveyn tutumlarının, ebeveyn eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde kekemeliği olan veya olmayan çocukların ebeveyn tutumları eğitim düzeylerine göre incelendiğinde, eğitim düzeyinin etkisine ilişkin farklı çalışma sonuçları bulunmaktadır.

Al-Khaledi ve arkadaşları (2009)'nin yapmış oldukları çalışmada, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin kekemeliğe karşı daha olumlu tutum gösterme eğiliminde olduklarını saptamıştır. Şahin ve Özyürek (2008), ebeveynlerin eğitim düzeyleri arttıkça demokratik tutumların da arttığını ortaya koymuşlardır. Literatürdeki çalışmalar ebeveyn eğitim düzeyinin yükselmesinin, ebeveyn tutumları ve kekemelik üzerinde olumlu etkisi bulunduğunu göstermekle birlikte bu çalışmadan elde edilen bulgular bu sonucu desteklememektedir.

Bu çalışmada kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının, çocukların yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş, çalışmadan elde edilen bulgular, çocukların yaşına göre ebeveyn tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu çalışma bulgularına benzer şekilde Çakır'ın 2023 yılında ve Saka'nın 2022 yılında, kekeme çocuklarla yaptığı çalışmalarda ebeveynlik tutumlarının, çocuğun yaşına göre farklılık göstermediği rapor edilmiştir.

Çalışmada kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları, çocukların cinsiyetine göre karşılaştırılarak incelenmiş, elde edilen bulgular, çocukların ebeveyn tutumlarının çocukların cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Ebeveynlerin çocuklarına yaklaşımlarında cinsiyetten bağımsız aynı tutum ve davranışları sergilemelerinin bu bulguyu destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Barnhart ve arkadaşları (2013) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin oğullarına karşı daha otoriter, kızlarına karşı ise daha demokratik olma eğiliminde olduklarını bildirmiştir. Mızrakçı (1994)'nın yaptığı çalışmada, kızların aileleri tarafından korunduğu algısı bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada da istatistiksel olarak anlamlı olmasa da aşırı koruyucu tutum puan ortalamalarının kızlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde bu çalışma bulgularını destekler nitelikte—çalışmalar da bulunmaktadır (Çakır ,2023; Şahin ve Özyürek, 2008). Katılımcı sayısının kekemeliği olan, kız ve erkek çocuklarla eşitlenmesi ve ebeveynlerin tepki ve tutumlarının çocuğun cinsiyetine göre yeniden değerlendirilmesinin, araştırma sonuçlarının güvenilirliğini artıracakı düşünülmektedir.

Bu çalışmada kekemeliği olan çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiş, elde edilen bulgular, Demografik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumların aynı anda DDÖ Duygu Düzenleme Kontrol, DDÖ toplam ve DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanı üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etki oluşturmadığını göstermiştir. Kekemeliği olan çocuklarda ebeveyn tutumunun duygu düzenleme becerileri üzerinde doğrudan bir etkisinin olmaması, duygu düzenlemenin ebeveyn tutumundan bağımsız geliştiğini gösterebilir. Ebeveyn-çocuk etkileşimini ele aldığımızda kekemelikten hem çocukların hem de ebeveynlerin etkilendiğini

söyleyebiliriz. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların duygu düzenleme becerileri ve ebeveyn tutumlarının, çocuğun gelişimini etkileyen birçok faktörün bir parçası olduğu unutulmamalıdır. Literatürde kekemelik ve duygu düzenleme becerisi üzerine sınırlı çalışmaya erişilmiştir. Arslan 2023 yılında yapmış olduğu çalışmada, ebeveyn tutumları ile duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi incelemiş, araştırma bulguları, kekeleyen okul öncesi dönemdeki çocuklar arasında duygu düzenleme becerileri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermiştir.

Sullivan, Carmody ve Lewis (2010) okul öncesi çocuklarla yaptıkları çalışmada annelerin çocuklarına yönelik ihmalkâr davranışlarının çocukların duygu ifade etme becerilerini olumsuz etkilediği sonucuna varmışlardır. Bu çalışmadan ve alanyazından elde edilen çalışma bulguları, okul öncesi çocukların ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisi üzerine etkisinin daha güvenilir karşılaştırılabilmesi için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Bu çalışma parametrelerinden bir diğerini de kekemeliği olmayan çocukların ebeveyn tutumlarının, duygu düzenleme becerisi üzerindeki etkisinin inceleyen değişken oluşturmaktadır. Çalışmanın bulguları, Demografik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumların aynı anda DDÖ Duygu Düzenleme Kontrol, DDÖ toplam ve DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk puanları üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca otoriter tutumun DDÖ toplam puanı ve Değişkenlik/Olumsuzluk puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu da bulunmuştur. Bu bulgu ile, otoriter tutumun çocukların duygu düzenleme becerileri üzerinde olumsuz etkisinin olduğu söylenebilir.

Yaman 2018 yılında yapmış olduğu çalışmasında, otoriter ebeveyn tutumu ile Değişkenlik/Olumsuzluk" alt ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Chang ve arkadaşları (2003), katı ebeveyn tutumları arttıkça çocukların öfkelerini kontrol etmekte zorlandıklarını ve saldırgan davranışlar sergilediklerini belirtmektedir. Bu bulgular, literatürdeki ebeveyn tutumu ve duygu düzenleme becerisi üzerine yapılan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, çalışmadan elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

Kekemeliği olan çocuklar ile olmayan çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme becerisi daha değişken olup, esneklik, psikolojik dayanıklılık ve öfke gibi duyguların kontrolünde daha fazla zorlanmaktadırlar.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynlerinin cinsiyeti, yaşı ve ebeveyn eğitim durumları kekemeliği olan çocukların duygu düzenleme beceri düzeyini etkilememiştir. Ancak kekemeliği olan çocuklarda ebeveyn yaşı Duygu Düzenleme Kontrolünü olumlu anlamda etkilemiştir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların yaşlarına göre duygu düzenleme becerileri değişmemiştir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların cinsiyetine göre duygu düzenleme becerileri değişmemiştir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocuklarda ebeveyn tutumları birbirine benzer düzeydedir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveyn tutumları, ebeveyn cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu; çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi demografik değişkenlerden etkilenmemiştir.

Kekemeliği olan çocuklarda, ebeveyn tutumlarının aynı anda çocukların duygu düzenleme becerisi üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

Kekemeliği olmayan çocuklarda ise, ebeveyn tutumlarının aynı anda duygu düzenleme becerisi üzerinde etkisi bulunmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma, İstanbul iline bağlı olan Maltepe, Üsküdar ve Kadıköy ilçelerinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarına, rehabilitasyon merkezi ve kliniklerine devam eden 4-6 yaş arası çocuk ve ebeveynleri ile sınırlıdır. Bu yaş grubu dışında kalan ve farklı eğitim düzeyindeki çocuklar çalışmaya dahil edilmemiştir.
- Araştırma, anne veya babanın “Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve “Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği” ne verdikleri yanıtlarla sınırlıdır. Bu çalışmada hedeflenen yaş aralığı ve beceriler için en güncel ve ulaşılabilir standardize ölçeklerin bu iki ölçek olması sebebiyle seçilmesi araştırmanın sınırlılıkları içindedir. Başka bir ölçme aracı kullanılmamış olup bu ölçeklerin dışındaki değişkenler dikkate alınmamıştır.
- Çocukların duygu düzenleme becerilerinin değerlendirilmesi yalnızca ebeveynlerin sağladığı bilgilerle sınırlıdır. Anne ve babaların, çocuklarının duygusal durumları hakkında tam ve doğru bilgiye sahip olmamaları ya da onları doğru değerlendirememeleri ihtimali vardır. Bu durum araştırmanın verilerinin doğruluğunu etkileyebilmekte ve çalışmanın sonuçlarını sınırlayabilmektedir.
- Araştırmaya diğer popülasyon gruplarındaki anne-baba ve çocuk dahil edilmemiştir.
- Araştırmada kekemeliği olan çocukların kekemelik şiddeti değerlendirilmemiştir. Bu durum araştırma verilerinin sonuçlarını etkileyebilmekte ve değiştirebilmektedir.
- Araştırmada ebeveyn demografik bilgileri yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve çalışma durumu ile sınırlıdır. Bu bilgiler yapılan benzer literatür çalışmaları sebebiyle sınırlandırılmıştır.

Öneriler

- Çalışmanın örneklemini İstanbul Anadolu Yakası'ndaki üç ilçede bulunan devlet ve özel anaokullarına, rehabilitasyon merkezlerine ve kliniklere devam eden 4-6 yaş grubu çocuklar ve ebeveynleri oluşturmuştur. Bu sebeple anaokuluna ve konuşma merkezlerine devam eden çocuklar ve ebeveynlerden oluşan daha geniş bir örneklem grubuyla yeni bir çalışma yapılabilir. Bu durum çalışmanın güvenilirliğini arttırabilir.
- Çalışmada çocukların duygu düzenleme becerilerini karşılaştırmak amacıyla Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) kullanılmıştır. Duygu düzenleme becerilerini belirlemeye yönelik geliştirilen diğer ölçeklerden de yararlanılarak konuyla ilgili daha fazla araştırma yapılabilir ve elde edilen bulgular birbirleriyle karşılaştırılabilir.
- Çalışmada ebeveynlerin tutumlarını karşılaştırmak amacıyla Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Okul öncesi çocukların ebeveynlerin tutumlarını belirlemeye yönelik geliştirilen diğer ölçeklerden de yararlanılarak konuyla ilgili daha fazla araştırma yapılabilir ve elde edilen bulgular birbirleriyle karşılaştırılabilir.
- Farklı ülke ve kültürlerde ebeveyn tutumları ile çocukların duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmak için karşılaştırmalı uluslararası araştırmalar yapılabilir.
- Ebeveynlerin yaş ve eğitim düzeyine göre ebeveyn tutumları, çocukların cinsiyeti ve yaşları eşitlenerek daha fazla sayıda katılımcı ile yeniden karşılaştırılması önerilmektedir.
- Kekemeliği olan ve olmayan çocukların yaş aralığı genişletilerek daha fazla araştırma yapılabilir, bu durumun araştırma sonuçlarını etkileyebileceği düşünülmektedir.

- Çalışmada keke meliği olan çocukların keke melik şiddeti değ erlendirilmemiştir. Kekemeliği olan çocukların keke melik şiddeti belirlenerek ebeveyn tutumları tekrardan değ erlendirilebilir ve elde edilen bulgular ile ebeveyn tutumları ve çocuklar arasında yeniden karşı laştırma yapılabilir.
- Yapılacak araştırmalarda ebeveynlerin demografik bilgileri geniş letilebilir, araştırmaya ebeveynlerin çocuk sayısı, yetiştikleri kültürün özellikleri dahil edilebilir. Ebeveynlerin değ iş en demografik bilgilerinin araştırmının sonuçlarını değ iş tirebileceği düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Al-Khaledi, M., Lincoln, M., McCabe, P., Packman, A., & Alshatti, T. (2009). The attitudes, knowledge and beliefs of Arab parents in Kuwait about stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 34(1), 44-59.
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 97-107.
- Ambrose, N. G. (2004) Theoretical perspectives on the cause of stuttering. *Contemporary Issues in Communication Science and Disorders*, 31(Spring), 80– 91.
- Ambrose, N. G., Yairi, E., Loucks, T. M., Seery, C. H., ve Throneburg, R. (2015). Relation of motor, linguistic and temperament factors in epidemiologic subtypes of persistent and recovered stuttering: Initial findings. *Journal of Fluency Disorders*, 45, 12-26.
- Anderson, J. D., Pellowski, M. W., Conture, E. G., & Kelly, E. M. (2003). Temperamental characteristics of young children who stutter. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 46, 1221–1223.
- Andrews, J. G., & Harris, M. M. (1964). *The syndrome of stuttering: By Gavin Andrews and Mary Harris with Roger Garside and David Kay*. London: The Spastics Society Medical Education and Information Unit in association with Heinemann Medical Books.
- Arı M, Bayhan P, Artan İ. (1997). Farklı ana-baba tutumlarının 4-11 yaş grubu çocuklarında görülen problem durumlarına etkisinin araştırılması. *Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arslan, E., Durmuşoğlu- Saltalı, N., & Yılmaz, H. (2011). Social skills and emotional and behavioral traits of preschool children. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 39(9), 1281-1287.
- Arslan, S. (2023). *Kekeleyen okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile mizaç özellikleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Master's thesis). Kapadokya Üniversitesi, Nevşehir.
- August, E. G., Stack, D. M., Martin-Storey, A., Serbin, L. A., Ledingham, J., & Schwartzman, A. E. (2017). Emotion regulation in at-risk preschoolers: Longitudinal associations and influences of maternal histories of risk. *Infant and Child Development*, 26(1), e1954.

- Aydın Uysal, A., & Özdemir, R. S. (2019). Temperamental characteristics of children who stutter and children who recovered stuttering spontaneously. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi*.
- Balat, G. U. (2007). Relationship Between Parenting Attitudes and Children's Pre-School Education Attainment Level. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 89.
- Barnhart, C. M., Raval, V. V., Jansari, A., & Raval, P. H. (2013). Perceptions of parenting style among college students in India and the United States. *Journal of Child and Family Studies*, 22, 684-693.
- Batum, P. & Yağmurlu, B. (2007). What counts in externalizing behaviors? The contributions of emotion and behavior regulation. *Current Psychology: Developmental Learning Personality Social*, 25(4), 272-294.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior, *Child Development*, 37/4, p887, 21p.
- Baumrind, D. (1971). Harmonious parents and their preschool children. *Developmental psychology*, 4(1), 99-102.
- Baumrind, D. (1972). An exploratory study of socialization effects on black children: Some black-white comparisons. *Child development*, 261-267.
- Beilby, J. M., Byrnes, M. L., & Young, K. N. (2012). The experiences of living with a sibling who stutters: a preliminary study. *Journal of Fluency Disorders*, 37(2), 135-148.
- Bloodstein, O. (1995). *A handbook on stuttering*. 5th ed. Singular Publishing Group, San Diego
- Bloodstein, O. (1975). *A handbook on stuttering*: Rev. Ed. National Easter Seal Society for Crippled Children and Adults.
- Bloodstein, O. (2002). Early stuttering as a type of language difficulty. *Journal of Fluency Disorders*, 27(2), 163-167.
- Bloodstein, O. & Ratner, N. B. (2008). *A handbook on stuttering*. NY: Thomson/Delmar Learning, Clifton Park.
- Bodur, S., Torun, Y. T., Gül, H., Dinçer, M., Gül, A., Kara, K., ... & Cöngöloğlu, M. A. (2019). Parental attitudes in children with persistent developmental stuttering: a case-control study. *Archives of Clinical Psychiatry*, 46, 103-106.

- Bosacki, S. L., & Moore, C. (2004). Preschoolers' understanding of simple and complex emotions: Links with gender and language. *Sex roles*, 50, 659-675.
- Bush, A. L. (2006). Effects of childhood stuttering on attention regulation in emotionally arousing situations. *Vanderbilt Undergraduate Research Journal*, 2.
- Büchel, C., & Sommer, M. (2004). *What causes stuttering*. PLoS biology, 2(2), e46.
- Cangi M.E. (2020). *Akıcılık Bozuklukları ve kekemelik*. O, Tanrıdağ, editör. Nörobilim ve Dil-konuşma Bozuklukları. 1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp.261-74.
- Cangi, M. E. (2008). *Kekemeliği olan ve olmayan ergenlerin çok boyutlu mükemmeliyetçilik düzeylerinin karşılaştırılması*. (Doctoral dissertation) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Cangi, M. E., & Özkaraalp, İ. (2021). Kekemeliği olan ve olmayan ergenlerde duygusal reaktivite, dürtüsellik ve karar verme stratejilerinin karşılaştırılması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 814-834.
- Carlson, S. M., & Wang, T. S. (2007). Inhibitory control and emotion regulation in preschool children. *Cognitive Development*, 22(4), 489-510.
- Chang, L., Dodge, A. K., Schwartz, D., ve McBride-Chang, C. (2003). Harsh Parenting in Relation to Child Emotional Regulation and Aggression, *Journal of Family Psychology*, 17(4), 598-606.
- Cole, P. M., Dennis, T. A., Smith-Simon, K. E., & Cohen, L. H., (2009). Preschoolers' emotion regulation strategy understanding: Relations with emotion socialization and child selfregulation. *Social Development*, 18, 324–352.
- Cole, P. M., Martin, S. E., & Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child development*, 75(2), 317-333.
- Cole, P. M., Martin, S. E., & Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: methodological challenges and directions for child development research. *Child Development*, 75(2), 317-333.
- Comings, D. E., Wu, S., Chiu, C., Ring, R. H., Gade, R., Ahn, C., ... & Muhleman, D. (1996). Polygenic inheritance of Tourette syndrome, stuttering, attention deficit hyperactivity, conduct, and oppositional defiant disorder: The

- additive and subtractive effect of the three dopaminergic genes—DRD2, D β H, and DAT1. *American journal of medical genetics*, 67(3), 264-288.
- Conture, E. G. (2001). Stuttering: Its nature, diagnosis, and treatment. Allyn & Bacon.
- Craig, A., Hancock, K., Tran, Y., & Craig, M. (2003). Anxiety levels in people who stutter: A randomized population study. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 46, 1197–1206.
- Crowe, T. A., & Cooper, E. B. (1977). Parental attitudes toward and knowledge of stuttering. *Journal of Communication Disorders*, 10(4), 343-357.
- Çakır, B. (2023). *Kekemeliği olan çocukların kaygı düzeyleri ile ebeveynlerinin ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Master's thesis) Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Denham, S. A. (2007). Dealing with feelings: how children negotiate the worlds of emotions and social relationships. *Cognition, Creier, Comportament/Cognition, Brain, Behavior*, 11(1).
- Denham, S. A., & Burton, R. (2003). Social and emotional prevention and intervention programming for preschoolers. New York: Kluwer Academic/Plenum.
- Eggers, K., De Nil, L., & Van den Bergh, B. (2010). Temperament dimensions in stuttering and typically developing children. *Journal of Communication Disorders*, 43(5), 407-420.
- Eisenberg, N., & Morris, A. S. (2002). Children's emotion-related regulation. In H. Reese, & R. Kail (Eds.), *Advances in child development and behavior* (Vol. 30, pp. 189–229). San Diego, CA: Academic Press.
- Eisenberg, N., Pidada, S., & Liew, J. (2001). The relations of regulation and negative emotionality to Indonesian children's social functioning. *Child development*, 72(6), 1747- 1763.
- Eisenberg, N., Sadovsky, A., & Spinrad, T.L. (2005). Associations of emotion-related regulation with language skills, emotion knowledge, and academic outcomes. *New Directions For Child And Adolescent Development*, 109, 109-118.
- Embrechts, M., Ebben, H., Franke, P., & Van de Poel, C. (2000). *Temperament: A comparison between children who stutter and children who do not stutter*. In *Proceedings of the Third World Congress on Fluency Disorders: Theory, research, treatment, and self-help* (pp. 557-562).

- Ersan, C., & Tok, Ş. (2020). The study of the aggression levels of preschool children in terms of emotion expression and emotion regulation. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 45(201).
- Foundas, A. L., Bollich, A. M., Corey, D. M., Hurley, M., & Heilman, K. M. (2001). Anomalous anatomy of speech-language areas in adults with persistent developmental stuttering. *Neurology*, 57, 207–215.
- Fowlie, G. M., & Cooper, E. B. (1978). Traits attributed to stuttering and nonstuttering children by their mothers. *Journal of Fluency Disorders*, 3(4), 233-246.
- Francis, A., Pai, M. S., & Badagabettu, S. (2021). Psychological well-being and perceived parenting style among adolescents. *Comprehensive child and adolescent nursing*, 44(2), 134-143.
- Garner, P. W., & Estep, K. M. (2001). Emotional competence, emotion socialization, and young children's peer-related social competence. *Early Education & Development*, 12(1)
- Gelgör, F. Z. (2016). *Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi* (Master's thesis). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Gillam, R. B., & Marquardt, T. P. (2019). *Communication sciences and disorders: From science to clinical practice*. Jones & Bartlett Learning.
- Glasner, P. J. (1949). Personality characteristics and emotional problems in stutterers under the age of five. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 14(2), 135-138.
- Gordon, N. (2002). Stuttering: incidence and causes. *Developmental medicine and child neurology*, 44(4), 278-282.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of general psychology*, 2(3), 271-299.
- Gross, J. J. (2014). *Emotion regulation: Conceptual and empirical foundations*. In J. J.
- Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 3–20). New York: Guilford.
- Gross, J. J., & Thompson, R. A. (2007). *Emotion regulation: Conceptual foundations*. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 3–24). New York, NY: Guilford Press.

- Gross, J.J. and Munoz, R.F. (1995). Emotion regulation and mental health. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 151-164
- Guitar B. Stuttering (2006). An integrated approach to its nature and treatment. Baltimore, MD: Lippincott Williams & Wilkins.
- Guitar, B. (2013). Stuttering: An integrated approach to its nature and treatment. Lippincott Williams & Wilkins.
- Guitar, B., & Conture, E.G. (2007). The child who stutters: to the pediatrician. Stuttering Foundation of America, 2007
- Guntupalli, V. K., Kalinowski, J., & Saltuklaroğlu, T. (2006). The need for self-report data in the assessment of stuttering therapy efficacy: repetitions and prolongations of speech. The stuttering syndrome. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 41(1), 1-18.
- Günaydın, E. (2020). 6-12 yaş arası kekemelik tanısı almış çocukların ebeveynlerinin dil ve konuşma terapisi öncesi ve sonrası kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi İstanbul: Medipol Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Hicks P. L. (2007) Opportunities in speech-language pathology careers. New York, McGraw-Hill.
- Howell, P. (2007). Signs of developmental stuttering up to age eight and at 12 plus. *Clinic Psychology Review*, 27(3), 287-306.
- Huberty, T. J. (2012). Anxiety and depression in children and adolescents: assessment, intervention and prevention. Springer
- Humeniuk, E., & Tarkowski, Z. (2016). Parents' reactions to children's stuttering and style of coping with stress. *Journal of fluency disorders*, 49, 51-60.
- Izard, C. E., Woodburn, E. M., Finlon, K. J., Krauthamer-Ewing, E. S., Grossman, S. R., & Seidenfeld, A. (2011). Emotion knowledge, emotion utilization, and emotion regulation. *Emotion Review*, 3(1), 44-52.
- Jones, R., Choi, D., Conture, E., & Walden, T. (2014). Temperament, emotion, and childhood stuttering. In *Seminars in speech and language* (Vol. 35, No. 02, pp. 114-131). Thieme Medical Publishers.
- Kalinowski, J., & Saltuklaroglu, T. (2003). Speaking With A Mirror: Engagement Of Mirror Neurons Via Choral Speech And Its Derivatives Induces Stuttering Inhibition. *Medical Hypotheses*, 60(4), 538–543.

- Karabulut Demir, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi. *Klinik Psikiyatri*, 3(4), 263-268.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karrass, J., & Walden, T. A., Conture, E. G., Graham, C. G., Arnold, H. S., Hartfield, K. N., & Schwenk, K. A. (2006). Relation of emotional reactivity and regulation to childhood stuttering. *Journal of communication disorders*, 39(6), 402-423.
- Kaya, A. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi* (Master's thesis). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kidd, K. K. (1983). Recent progress of the genetics of stuttering. *Genetic aspects of speech and language disorders*. (Eds CL Ludlow, JA Cooper):197-203. New York
- Kudal-Ertas, İ. (1990). *Ankara İli İlkokul Çağı Çocuklarında, Konuşma, Ses ve Akıcılık Bozukluğu Dağılımının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1991). *Ana baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi*, Der: Beylül Dikeçligil, Ahmet Çiğdem, Aile yazıları, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Langevin, M., Packman, A., & Onslow, M. (2010). Parent perceptions of the impact of stuttering on their preschoolers and themselves. *Journal of communication disorders*, 43(5), 407-423.
- Maccoby, E., Martin, J.A. (1983). *Socialization in the context of family: Parent-child interaction*, Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development (Ed. by Hetherington E.M., Mussen, P.H.), New York, Wiley.s.1-101.
- Madanoğlu, G. K. (2005). *Kekeme çocuklar için bir tarama çalışması ve kekemlikle baş etme konusunda hazırlanmış bir programın değerlendirilmesi* (Doctoral dissertation). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Månsson, H. (2000). Childhood stuttering: Incidence and development. *Journal of Fluency Disorders*, 25(1), 47-57.

- Meyers, S. C. (1990). Verbal behaviors of preschool stutterers and conversational partners: Observing reciprocal relationships. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 55(4), 706-712.
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları*. (Master's thesis). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Moncur, J. P. (1951). Environmental factors differentiating stuttering children from non-stuttering children. *Communications Monographs*, 18(4), 312-325.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 361-388.
- Nonis, D., Unicom, R., & Hewat, S. (2022). Parental perceptions of stuttering in children: A systematic review of the literature. *Speech, Language and Hearing*, 25(4), 481-491.
- Ochsner, K. N. & Gross, J. J. (2005). The Cognitive Control of Emotion. *Trends in Cognitive Sciences*, 9 (5), 242-249.
- Onslow, M., Packman, A., ve Harrison, R. E. (2003). The Lidcombe Program of early stuttering intervention: A clinician's guide. Pro-Ed.
- Özben, Ş. & Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 18-28.
- Özdemir, R. S., St Louis, K. O., & Topbaş, S. (2011). Stuttering attitudes among Turkish family generations and neighbours from representative samples. *Journal of Fluency Disorders*, 36(4), 318-333.
- Öztürk, M.O. (2002). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, 8.Baskı. Ankara, Nobel Tıp Kitabevi.
- Packman, A. (2012). Theory and therapy in stuttering: A complex relationship. *Journal of Fluency Disorders*, 37(4), 225-233.
- Plexico, L. W., & Burrus, E. (2012). Coping with a child who stutters: A phenomenological analysis. *Journal of Fluency Disorders*, 37(4), 275-288.
- Prasse, J. E., & Kikano, G. E. (2008). Stuttering: an overview. *American family physician*, 77(9), 1271-1276.
- Rafuse, J. (1994). Early intervention, intensive therapy can help people who stutter. *CMAJ*, 150:754-755.

- Roth, F. P., & Worthington, C. K. (2005). Treatment Resource. Clifton: Delmar Cengage.
- Salehpoor, A., Latifi, Z., & Tohidast, S. A. (2020). Evaluating parents' reactions to children's stuttering using a Persian version of Reaction to Speech Disfluency Scale. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 134, 110076.
- Santrock, J.W. (2014). Child development. New York: McGraw Hill Education.
- Simic-Ruzic, B., & Jovanovic, A. A. (2008). Одлике породице деце која муцају [family characteristics of stuttering children]. *Serbian Archives of Medicine*, 136(11-12), 629–634.
- Smith, A., & Weber, C. (2017). How Stuttering Develops: The Multifactorial Dynamic Pathways Theory. *Journal Of Speech, Language, And Hearing Research*, 60(9), 2483-2505
- Smith, M. (2001). Social and emotional competencies: Contributions to young African American children's peer acceptance. *Early Education and Development*, 12(1), 49-72.
- Starkweather, C. W. (1987). *Fluency and stuttering*. Prentice-Hall, Inc.
- Sullivan, M. W., Carmody, D. P., & Lewis, M. (2010). How neglect and punitiveness influence emotion knowledge. *Human Development and Child Psychiatry*, 41, 285- 298.
- Şahin, F. T., & Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Şahin, K. (2019). *Okul öncesi dönem çocukların duygu düzenleme becerileri ile davranış sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tatlı, S., Selimoğlu, H., & Bademci, D. (2012). Çocukları okul öncesi eğitime devam eden annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 101-114.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59, 25–52 (2–3, Serial No. 240).
- Thompson, R. A., Meyer, S., & Jochem, R. (2009). Emotion regulation. Janette B. Benson & Marshall M. Haith. (Ed.) *Social and emotional development in infancy and early childhood* (119-129). San Diego: Academic.

- Tichenor, S., & Yaruss, J. (2019). Stuttering as defined by adults who stutter. *Journal Of Speech, Language and Hearing Research*, 62(12), 4356- 4369.
- Toğram, B., & Saka, G. B. (2022). *Kekemeliği olan çocukların duygusal-davranışsal problemleri ve ebeveynlerinin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi*. (Master's thesis). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Topsakal, G.N. (2019). *Kekemeliği olan okul öncesi çocuklarda DENVER 2 gelişimsel tarama Testi, TİFALDİ testi bulgularının ve ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Ulusoy, M. D., Demir, N. Ö., & Baran, A. G. (2005). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367-386.
- Van Riper, C. (1973). *The treatment of stuttering*, 1 nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall
- Wakaba, Y. (1998). *Research on temperament of children who stutter with early onset*. Stuttering: Proceedings of the second world congress on fluency disorders (Vol. 2). Nijmegen, The Netherlands: University Press Nijmegen.
- Wakaba, Y., Iizawa, M., Gondo, K., Inque, S., & Fujino, H. (2003). *Preliminary study on effects of temperament characteristics on early development of stuttering children*. In Proceedings from the fifth annual conference of the International Fluency Association
- Yairi, E., & Ambrose, N. G. (1999). Early childhood stuttering. I. Persistency and recovery rates. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 42, 1097–1112.
- Yairi, E., & Ambrose, N. G. (2005). *Early childhood stuttering: For clinicians by clinicians*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Yairi, E., & Williams, D. E. (1970). Speech clinicians' stereotypes of elementary-school boys who stutter. *Journal of Communication Disorders*, 3, 161–170.
- Yılmaz, A. (1999). Çocuk yetiştirme tutumları: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*.
- Young, J. E., Klosko, J. S. ve Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: Apractitioner's guide*. New York: The Guilford Press.
- Yükçü, Ş. B., & Demircioğlu, H. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 442-466.

Zengin-Bolatkale, H., Conture, E. G., Walden, T. A., & Jones, R. M. (2018). Sympathetic arousal as a marker of chronicity in childhood stuttering. *Developmental neuropsychology*, 43(2), 135-151.

Ek 4. Kişisel Bilgi Formu 1

Adınız-Soyadınız:

Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

Yaşınız: ☐ 20-29 ☐ 30-39 ☐ 40-49 ☐ 50+

4-6 yaş arasında olan çocuğunuz var mı? ☐ Evet ☐ Hayır

Varsa;

Doğum tarihi:

Cinsiyeti: ☐ Kız ☐ Erkek

Çocuklarınızda herhangi bir konuşma problemi veya ek tanısı olan var mı? ☐ Evet ☐ Hayır

Varsa belirtiniz;(Kekemelik, Epilepsi, Otizm, Down Sendromu, Zihin Engel vb.)

Eğitim durumunuz nedir? ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ve üstü

Herhangi bir işte çalışıyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır

Genel sağlık durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz? ☐ İyi ☐ Orta ☐ Kötü

Herhangi bir bilişsel, nörolojik, duygusal gibi sağlık problemlerinizi var mı ? ☐ Evet ☐ Hayır

Varsa belirtiniz;

Ek 5. Kişisel Bilgi Formu 2

Adınız-Soyadınız:

Cinsiyetiniz: O Kadın O Erkek

Yaşınız: O 20-29 O 30-39 O 40-49 O 50+

4-6 yaş arasında olan çocuğunuz var mı? O Evet O Hayır

Varsa;

Doğum tarihi:

Cinsiyeti: O Kız O Erkek

Çocuklarınızda herhangi bir konuşma problemi veya ek tanısı olan var mı?

O Evet O Hayır

Varsa belirtiniz;(Kekemelik, Epilepsi, Otizm, Down Sendromu, Zihin Engel vb.)

Çocuğunuz tam olarak ne zamandan beri kekeliyor?

Ailenizde/akrabalarınızda kekemelik hikayesi var mı? O Evet O Hayır

Varsa Kim?;

Eğitim durumunuz nedir? O İlköğretim O Lise O Üniversite O Yüksek Lisans ve üstü

Herhangi bir işte çalışıyor musunuz? O Evet O Hayır

Genel sağlık durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz? O İyi O Orta O Kötü

Herhangi bir bilişsel, nörolojik, duygusal gibi sağlık problemleriniz var mı ? O Evet O

Hayır

Varsa belirtiniz;

Ek 6. Duygu Düzenleme  l eği

DUYGU DÜZENLEME ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki listede bir çocuğun duygusal durumu ile ilgili çeşitli ifadeler yer almaktadır. Verilen numaralandırma sistemini kullanarak, aşağıdaki davranışları  ğrencinizde ne sıklıkla g zlemlediğinizi lütfen işaretleyiniz:

Bu davranışı:

(1) HİÇBİR ZAMAN / NADİREN

(2) BAZEN

(3) SIK SIK

(4) NERDEYSE HER ZAMAN gözlemliyorum.

	HİÇBİR ZAMAN /NADİREN	BAZEN	SIK SIK	NERDEYSE HER ZAMAN
1. Neşeli bir çocuktur.	1	2	3	4
2. Duygu hali çok değişkendir (�ocuğun duygu durumunu tahmin etmek zordur çünkü neşeli ve mutluyken kolayca �zg�nlesebilir).	1	2	3	4
3. Yetişkinlerin arkadaşça ya da sıradan (nötr) yaklaşımlarına olumlu karşılık verir.	1	2	3	4
4. Bir faaliyetten diğerine kolayca geçer; kızıp sinirlenmez, endişelenmez (kaygılanmaz), sıkıntı duymaz veya aşırı derecede heyecanlanmaz.	1	2	3	4
5. �z�nt�s�n� veya sıkıntısını kolayca atlatabilir (�rneğin, canını sıkan bir olay sonrasında uzun süre surat asmaz, endişeli veya �zg�n durmaz).	1	2	3	4
6. Kolaylıkla hayal kırıklığına uğrayıp sinirlenir (huysuzlaşır, öfkelenir).	1	2	3	4
7. Yaşıtlarının arkadaşça ya da sıradan (nötr) yaklaşımlarına olumlu karşılık verir.	1	2	3	4
8. Öfke patlamalarına, huysuzluk nöbetlerine eğilimlidir.	1	2	3	4
9. Hoşuna giden bir şeye ulaşmak için bekleyebilir. (�rneğin, şeker almak için sırasını beklemesi gerektiğinde keyfi kaçmaz veya heyecanını kontrol edebilir).	1	2	3	4

Ek 7. Ebeveyn Tutum Ölçeği

	CÜMLELER	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
25	Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
26	Çocuğuma kızdığında çocuğumu cezalandırırım.					
27	Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
28	Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.					
29	Çocuğumun büyüdüğü yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.					
30	Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.					
31	Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.					
32	Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.					
33	Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.					
34	Çocuğumu şımartırım.					
35	Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.					
36	Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.					
37	Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.					
38	Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.					
39	Çocuğuma karşı sabırsızım.					
40	En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.					
41	Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.					
42	Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.					
43	Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.					
44	Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.					
45	Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.					
46	Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.					